

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 21. července 2004 č. 718

ke Zprávě o plnění Národního plánu boje proti komerčnímu
sexuálnímu zneužívání dětí (léta 2002 až 2004)
a jeho aktualizaci na další období
(léta 2004 až 2006)

Vláda

I. bere na vědomí Zprávu o plnění Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí (léta 2002 až 2004) a jeho aktualizaci na další období (léta 2004 až 2006), obsaženou v části III materiálu č. j. 947/04;

II. schvaluje Plán úkolů boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2004 až 2006, obsažený v příloze tohoto usnesení (dále jen „Plán“);

III. ukládá

1. 1. místopředsedovi vlády a ministru vnitra, místopředsedovi vlády pro výzkum a vývoj, lidská práva a lidské zdroje, ministrům práce a sociálních věcí, spravedlnosti, informatiky, a zdravotnictví a ministryni školství, mládeže a tělovýchovy a vedoucímu Úřadu vlády plnit úkoly obsažené v Plánu,

2. 1. místopředsedovi vlády a ministru vnitra

a) předložit vládě do 30. června 2006 Zprávu o plnění Plánu a jeho aktualizaci na další období,

b) zajistit zveřejnění tohoto usnesení ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí;

IV. v y z ý v á hejtmany, primátora hlavního města Prahy a starosty obcí s rozšířenou působností ke spolupráci při plnění úkolů 9, 10, 17 a 26 Plánu.

Provedou:

I. místopředseda vlády a ministr vnitra
místopředseda vlády pro výzkum a vývoj, lidská práva a lidské zdroje
ministr práce a sociálních věcí
ministr spravedlnosti
ministryně školství, mládeže a tělovýchovy
ministr zdravotnictví
ministr informatiky

Na vědomí:

hejtmani a primátor hl. m. Prahy
starostové obcí s rozšířenou působností

Předseda vlády
PhDr. Vladimír Š p i d l a , v.r.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha

k usnesení vlády

ze dne 21. července 2004 č. 718

Plán úkolů

boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období let 2004 až 2006

	Opatření	Gestor	Termín
1.	Předložit vládě návrh na podpis a ratifikaci Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie	MV	31. 10. 2004
2.	Zavést trestnost pouhého držení dětské pornografie v jakékoliv formě.	MS	1. 1. 2006
3.	Zavést trestnost obchodování s lidmi i v rámci území České republiky a trestnost dalších forem obchodování s lidmi než pouze za účelem sexuálního vykořisťování.	MS	1. 1. 2005
4.	V chystaném zákoně o telekomunikacích prodloužit dobu, po kterou je poskytovatel internetových služeb povinen uchovávat data související s poskytováním telekomunikačních služeb (zejména údaje o účastnících telekomunikačního spojení).	MI	1. 1. 2005
5.	V připravovaném zákoně o zdravotní péči zakotvit povinnost lékařů ohlašovat podezření na týrání a sexuální zneužívání dětí včetně sankcí za jeho neplnění.	MZ	30. 6. 2005
6.	Zavést institut zabezpečovací detence v trestním zákoně.	MS	1. 1. 2006
7.	V připravovaném zákoně o podpoře práce s dětmi a mládeží zamezit osobám trestaným pro trestnou činnost páchanou na mládeži práci s dětmi a mládeží.	MŠMT	1. 1. 2005
8.	Připravit a iniciovat výzkum zaměřený na analýzu příčin komerčního sexuálního zneužívání dětí, na typologii jeho obětí a pachatelů a na zjištění míry jeho latence.	MV, MS, MPSV, MŠMT, MZ	30. 6. 2005
9.	V rámci postupu reformy veřejné správy iniciovat ustanovení specialisty na problematiku sociálně právní ochrany dítěte (především týraných a zneužívaných dětí) při obecních úřadech obcí s rozšířenou působností, kde tato funkce ještě nebyla ustanovena, vytvořit podmínky pro stabilizaci a rozvoj orgánů sociálně právní ochrany dítěte a především pro vzdělávání a specializaci jejich pracovníků.	MPSV, MV	31. 1. 2006
10.	Projednat navržený standardizovaný postup pracovníků orgánů sociálně právní ochrany dítěte při podezření na týrání, zneužívání a zanedbávání dětí s krajskými úřady a předat jej k realizaci obecním úřadům obcí s rozšířenou působností.	MPSV, MV	31. 12. 2004
11.	Do Evidenčně statistického systému kriminality zařadit jako samostatnou kategorii vykazování případů tvorby a šíření dětské pornografie.	MV	31. 12. 2004
12.	Rozpracovat a připravit k realizaci nové způsoby rozšiřování povědomí o komerčním sexuálním zneužívání dětí, především v rizikových oblastech.	MV, MŠMT, MPSV, MZ	31. 3. 2005
13.	Aktualizovat obsah problematiky komerčního sexuálního zneužívání dětí v profesní přípravě pracovníků orgánů činných v trestním řízení, sociálních, školských a zdravotnických pracovníků.	MV, MS, MPSV, MŠMT, MZ	30. 6. 2005

14.	Zabezpečit vzdělávání soudců a státních zástupců v oblasti komerčního sexuálního zneužívání dětí s akcentem na vysokou společenskou nebezpečnost takového jednání a potřebu ukládání pedofilním pachatelům povinnou ochranou léčbu.	MS	průběžně
15.	Vytvořit komplexní seznam poskytovatelů služeb pro děti (nevládní organizace, dětské psychologové, terénní sociální pracovníci apod.) a dle místní příslušnosti zajistit jeho distribuci do škol.	MŠMT	30. 6. 2005
16.	Podporovat aktivity nevládních organizací, které se zabývají rizikovými jevy spojenými s mládeží, ve školách a školských zařízeních.	MŠMT	Průběžně
17.	V lokalitách nejvíce ohrožených iniciovat a podporovat efektivní formy sociální práce s rizikovými dětmi a mládeží a jejich rodinami.	MPSV	Průběžně
18.	Zanalyzovat stávající zajištění péče o pedofilní delikventy včetně jejího personálního, kapacitního a organizačně - technického zabezpečení, identifikovat její nedostatky a navrhnout tříletý harmonogram k optimalizaci systematické péče o pedofilní delikventy.	MS, MZ	30. 6. 2005
19.	Navrhnout řešení výkonu ochranného ústavního léčení mladistvých a mladých dospělých agresorů.	MZ	30. 6. 2005
20.	Uveřejnit Doporučený postup při syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte ve Věstníku MZ.	MZ	31. 12. 2004
21.	Sjednotit a harmonizovat interní metodiky postupu Policie ČR, orgánů sociálně právní ochrany dítěte, Správy uprchlických zařízení a zařízení pro ústavní výchovu v případech nezletilých cizinců bez doprovodu.	MV, MPSV, MŠMT	31. 3. 2005
22.	Pokračovat ve finančním a organizačním zabezpečování vzdělávání romských sociálních asistentů a romských terénních pracovníků v problematice komerčního sexuálního zneužívání dětí.	MV, Úřad vlády	Průběžně
23.	Rozšiřovat působnost policejního pracoviště specializovaného na monitoring Internetu zejména v oblasti dětské pornografie, posilovat jeho personální a technické vybavení.	MV	průběžně
24.	Zabezpečit pravidelný měsíční kontakt specialisty na mládež a na mravnostní kriminalitu na jednotlivých okresních ředitelstvích Policie ČR s pracovníky orgánů sociálně právní ochrany dítěte, škol a školských zařízení a vytipovaných nevládních organizací zabývajících se komerčním sexuálním zneužíváním dětí k řešení lokálních problémů souvisejících s tímto jevem.	MV, MPSV, MŠMT	31. 1. 2005
25.	V rámci programů prevence kriminality a rozpočtu PČR podporovat vybavování výslechových místností pro traumatizované oběti (zejména děti a ženy).	MV	30. 6. 2005 (kontrolní termín)
26.	Zařadit komerční sexuální zneužívání dětí mezi priority grantové politiky, podporovat a iniciovat vznik projektů na krizovou intervenci a dlouhodobou péči o oběti komerčního sexuálního zneužívání dětí v rizikových oblastech.	MV, MPSV	30. 6. 2005 (kontrolní termín)

**Zpráva o plnění Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu
zneužívání dětí (2002 – 2004)
a jeho aktualizace na další období (2004 – 2006)**

- A. Popis současné situace v oblasti komerčního sexuálního zneužívání dětí v České republice**
- B. Vyhodnocení plnění úkolů vyplývajících z Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí (2002 – 2004) a návrhy opatření na další období (2004 – 2006)**
- C. Závěr**
- D. Přehled vybraných případů komerčního sexuálního zneužívání dětí zjištěných Policií ČR v roce 2003**

A. Popis současné situace v oblasti komerčního sexuálního zneužívání dětí v České republice

V podmínkách České republiky se komerčním sexuálním zneužíváním dětí rozumí – v souladu s mezinárodně platnou definicí přijatou na tzv. Stockholmském procesu v roce 1996¹ – následující jednání: „Použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo za odměnu v naturálních mezi dítětem, zákazníkem, prostředníkem nebo agentem, a jinými, kdo vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely“. Konkrétně se tedy podle této definice jedná o dětskou prostituci, dětskou pornografii a o obchodování s dětmi za účelem sexuálního zneužívání².

Komerční sexuální zneužívání dětí je třeba zasadit do širšího kontextu ekonomického vykořisťování dětí, jehož dalšími formami je např. využívání dětské práce, adopce dětí za úplatu, využívání dětí k páchaní trestné činnosti apod. V České republice žádný z těchto jevů nedosahuje značného rozšíření; v omezené míře dochází k výskytu komerčního sexuálního zneužívání dětí. Komerční sexuální zneužívání dětí lze chápat také jako specifickou formu pohlavního zneužívání dětí obecně. Jedná se o jeden z nejzávažnějších zásahů do přirozeného vývoje jeho osobnosti i organismu dítěte, který má nedozírné důsledky na kvalitu života oběti i v dospělosti.

Popis situace v oblasti komerčního sexuálního zneužívání dětí vychází především ze statistik a kvalitativních analýz Policie ČR, dalšími zdroji jsou pak statistiky a informace Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva spravedlnosti a některých nevládních neziskových organizací³.

Komerční sexuální zneužívání dětí z pohledu orgánů činných v trestním řízení je typem mravnostní kriminality, která obecně představuje velmi citlivou oblast útoků na sféru svobodného rozhodování v sexuálním životě. Mravnostní kriminalita tvoří pouze relativně malou část celkové kriminality (přibližně 0,5 %), avšak vyznačuje se některými charakteristickými specifiky.

V policejních statistikách dlouhodobě (vyjma roku 1998) osciluje mravnostní kriminalita kolem 2 000 zjištěných trestných činů za rok. Objasněnost této trestné činnosti se celkově pohybuje obvykle okolo 90 %, avšak typická je pro ni především vysoká míra latence. Důvody vysoké latence mravnostní trestné činnosti bývají různé, nejčastěji jsou to pocity studu, obavy z oznámení, strach z opovržení, nedostatek nebo ztráta sebedůvěry, v případech trestné činnosti spojené s prostitucí také obtížné možnosti orgánů činných v trestním řízení proniknout mezi zákazníka, oběť a další zapojené osoby⁴. Z hlediska regionálního rozložení jsou mravnostní kriminalitou zasažena nejvíce velká města

¹ Světový kongres OSN ke komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí, který se konal ve Stockholmu ve dnech 27. – 31. srpna 1996.

² Je samozřejmostí, že dítě je definováno jako osoba mladší osmnácti let.

³ Srovnání jednotlivých informačních zdrojů MV, MS, MPSV a případně dalších subjektů je však značně problematické především vzhledem k jejich nekompatibilitě, proto bylo upuštěno od jejich přímé konfrontace. Statistiky MS a MPSV případy komerčního sexuálního zneužívání zvláště nesledují (zaměřují se pouze na sexuální zneužívání dětí obecně), statistiky MPSV za rok 2003 budou navíc k dispozici až v průběhu II. pololetí 2004.

⁴ Rovněž motivace dětí, které se staly oběťmi komerčního sexuálního zneužívání, ke spolupráci s Policií ČR je většinou poměrně nízká. V některých případech vykonávají předmětnou činnost dobrovolně, v jiných bývají materiálně, sociálně nebo psychologicky zcela závislé na pachatelích – kuplířích, případně nejsou schopné se – vzhledem ke svému nízkému věku – seidentifikovat jako oběť sexuálního zneužití.

(Praha, Brno, Ostrava, Plzeň) a dále některé příhraniční regiony (vyšší výskyt prostituce a s ní související trestné činnosti).

Z důvodu vysoké latence mravnostní kriminality, včetně komerčního sexuálního zneužívání dětí, nelze kriminální statistiky zjištěných trestných činů považovat za data, na jejichž základě by bylo možné objektivně popsat kvantitativní vývoj mravnostní kriminality ve střednědobém horizontu. Tato data vypovídají spíše o tom, jak se v daném období daří Policii ČR tuto trestnou činnost odhalovat a vyšetřovat.

Ke komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí se – v souladu s definicí – vztahují nebo mohou vztahovat následující trestné činy: pohlavní zneužívání (§ 242 trestního zákona), pohlavní zneužívání v závislosti (§ 243), kuplířství (§ 204), obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku (§ 246), ohrožování mravnosti (§ 205), ohrožování mravní výchovy mládeže (§ 217), obchodování s dětmi (§ 216a) a v některých případech znásilnění (§ 241).

Počty vybraných zjištěných trestných činů mravnostní kriminality v letech 2001 - 2003

Název (přísl. ustanovení trestního zákona)	2 001		2 002		2 003	
	Zjištěno	obj. v %	Zjištěno	obj. v %	Zjištěno	obj. v %
Znásilnění (§241)	562	82,6	653	77,0	646	76,8
Pohlavní zneužívání v závislosti (§§ 242/2, 243)	101	100,0	117	92,3	111	96,4
Pohlavní zneužívání ostatní (§242)	812	94,5	894	89,8	778	89,2
Komerční forma sex. zneužívání v závislosti (§§ 242/2, 243)	0	-	1	0,0	1	100,0
Komerční forma sex. zneužívání ostatní (§ 242/1,3,4)	2	50,0	7	100,0	4	50,0
Ohrožování mravnosti (§205)	48	100,0	51	52,9	26	46,1
Kuplířství (§204)	150	97,3	116	87,1	101	95,1
Obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku (§246)	27	92,6	15	66,7	10	90,0
Ohrožování mravní výchovy mládeže (§§ 217, 205)	653	99,8	748	95,2	660	96,8
Obchodování s dětmi (§216a)	0	-	1	100,0	1	100,0
Mravnostní kriminalita celkem	1 955	91,0	2 046	83,9	1898	83,8

Uvedené trestné činy lze rozdělit – podle definice komerčního sexuálního zneužívání dětí – do tří skupin: dětská prostituce, obchodování s dětmi za účelem sexuálního zneužívání a dětská pornografie (příčemž tyto skupiny se mohou částečně překrývat).

Policie ČR v uplynulém období výrazně zlepšila způsob, jakým jsou statisticky vykazovány trestné činy spojené s dětskou prostitucí (viz opatření 2.4. a 2.5. v části B). V případě trestných činů kuplířství a obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku se jedná o komerční sexuální zneužívání dětí, pokud je obětí osoba mladší 18-ti let, v případech pohlavního zneužívání, pohlavního zneužívání v závislosti a znásilnění se o komerční sexuální zneužívání dětí jedná, pokud je obětí osoba mladší 15-ti let (resp. 18-ti let u pohlavního zneužívání v závislosti nebo znásilnění) a zároveň je při vyšetřování zjištěn tzv. komerční aspekt⁵ (tyto případy dle §§ 242 a 243 trestního zákona jsou v Evidenčním statistickém systému kriminality vykazovány samostatně jako komerční forma sexuálního zneužívání).

⁵ Např. předání peněz mezi pachatelem a dítětem. Toto kritérium je součástí Formuláře o trestném činu.

V Evidenčně statistickém systému kriminality jsou evidovány i trestné činy páchané na osobách mladších 18-ti let a oběti těchto trestných činů (s rozlišením dle věku a pohlaví oběti).

Vybraná trestná činnost páchaná na osobách mladších 18-ti let (počty zjištěných trestných činů)

Název (přísl. ustanovení trestního zákona)	2001	2002	2003
Komerční forma sexuálního zneužívání v závislosti (§§ 242/2,243)	0	1	1
Komerční forma sexuálního zneužívání ostatní (§ 242/1,3,4)	2	7	4
Kuplířství (§204)	0	0	15
Obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku (§ 246)	5	2	1
Komerční sexuální zneužívání dětí celkem	7	10	21
Znásilnění (§ 241)	156	201	165
Pohlavní zneužívání v závislosti (§§ 242/2,243)	96	111	110
Pohlavní zneužívání ostatní (§ 242)	798	886	771
Mravnostní kriminalita celkem	1060	1210	1087
Celková kriminalita	5803	6155	5207

Počty zjištěných dětských obětí vybraných trestných činů mravnostní kriminality v roce 2003

Název	Muži	Muži	Muži	Ženy	Ženy	Ženy	Celkem	Celkem
	0-15	15 - 18	0-18	0 - 15	15 - 18	0 - 18	0 - 15	0 - 18
Znásilnění	7	4	11	62	90	152	69	163
Pohlavní zneužívání v závislosti	20	4	24	66	15	81	86	105
Pohlavní zneužívání ostatní	109	4	113	607	18	625	712	738
Komerční forma pohl. zneužívání v závislosti	0	0	0	1	0	1	1	1
Komerční forma pohl. zneužívání ostatní	3	0	3	1	0	1	4	4
Kuplířství	0	1	1	5	8	13	1	14
Obchodování s lidmi	0	1	1	0	0	0	0	1

Z těchto statistických přehledů nelze stanovit přesně, kolik dětí se stalo obětí trestné činnosti spojené s dětskou prostitucí. Za tuto trestnou činnost lze totiž pachatele obvinít i z ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217 trestního zákona, přičemž kriminální statistika tyto případy neeviduje zvláště⁶ a většina těchto případů má jiný charakter než dětská prostituce⁶. Přes určité úspěchy zůstává problémem důsledné dodržování postupu při vyplňování Formuláře o trestném činu, zejména zaznamenávání již zmíněného tzv. komerčního aspektu u trestných činů pohlavního zneužívání a pohlavního zneužívání v závislosti. Část případů komerční formy pohlavního zneužívání je tak stále vykazována jako běžné pohlavní zneužívání, i když se s největší pravděpodobností nejedná o velké množství případů⁷. Je nutné podotknout, že drtivá část případů pohlavního zneužívání je páchána v rámci rodin (dítě je pohlavně zneužíváno rodinným příslušníkem) a v blízkém okolí dítěte

⁶ V naprosté většině případů se jedná o zanedbávání povinné školní docházky dítěte ze strany jeho rodičů.

⁷ K odstraňování těchto nedostatků jsou činěna příslušná opatření, viz bod 2.5. v části B.

(pachatelem je např. soused). Nezanedbatelná část zjištěných případů pohlavního zneužívání také připadá na rané sexuální zkušenosti v rámci vztahů mezi vrstevníky.

Z uvedených statistik lze tedy dovodit pouze tzv. minimální počet případů dětské prostituce zjištěných Policií ČR (v roce 2003 to bylo 21 případů a bylo evidováno 20 obětí).

Za nejspolehlivější zdroj kvantitativních i kvalitativních poznatků o případech dětské prostituce lze považovat analýzu svodných událostí policejního informačního systému „Událost“, která je počínaje rokem 2003 prováděna odborníky příslušného útvaru Policejního prezidia⁸. Jejich poznatky lze kvantitativně shrnout v následující tabulce⁹.

Počty zjištěných trestných činů spojených s komerčním sexuálním zneužíváním dětí v roce 2003¹⁰

Název	Zjištěné trestné činy	Objasněné trestné činy	Pachatel			Oběť			
			Celkem	z toho		0-15		15-18	
				muž	žena	muž	žena	muž	žena
Kuplířství	21	18	39	28	11	3	14	6	18
Pohlavní zneužívání	13	13	19	18	1	10	10	1	2
Znásilnění	1	1	1	1	0	0	0	0	1
Obchodování s lidmi	1	1	2	2	0	0	0	0	1
Celkem	35	32	59	47	12	13	24	7	21

K nabízení a provozování dětské prostituce dochází především v místech a oblastech, kde je ve vyšší míře nabízena prostituce klasická (resp. prostituce dospělých osob). Je také nutné zdůraznit, že pro výskyt dětské prostituce i prostituce obecně je určující poptávka ze strany „zákazníků“, což je ostatně patrné i z regionálního rozložení prostituční scény v České republice (velká města, příhraniční oblasti s Německem a Rakouskem, hlavní dálniční tahy apod.)¹¹.

„Zákazníci“, tedy osoby, které platí za pohlavní styk s osobou mladší 18-ti let, jsou trestně postižitelní podle §§ 242 a 243 trestního zákona, tzn. pokud mají pohlavní styk s dítětem mladším 15-ti let nebo dítětem mladším 18-ti let a zároveň zneužívají jeho závislosti¹². Od 1. ledna 2004 je účinné nové ustanovení trestního zákona¹³, § 217a Svádění k pohlavnímu styku. Tento nový trestný čin se vztahuje na zákazníky, kteří dítěti mladšímu 18-ti let za pohlavní styk nebo za jiné sexuální služby poskytnou úplatu, případně jinou výhodu či prospěch. Do konce roku 2003 nebyli „zákazníci“, kteří využívali prostitučních služeb osob ve věku 15 – 18 let, nijak trestně postižitelní (pokud nepoužili vůči této osobě násilí nebo nezneužili její závislosti), a proto také nejsou zachyceni v kriminálních statistikách. Většina dětské prostituce je přitom provozována právě mladistvými osobami, případy

⁸ Odbor obecné kriminality Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování PP ČR.

⁹ Přehled vybraných případů komerčního sexuálního zneužívání dětí zjištěných Policií ČR v roce 2003 je uveden v příloze v části III.D.

¹⁰ Tato tabulka je sestavena na základě svodných událostí. Počty pachatelů a obětí i trestně právní kvalifikace se během vyšetřování mohou měnit, nicméně z uvedených důvodů jsou tyto údaje považovány za nejspolehlivější.

¹¹ Poptávka ze strany pachatelů jako určující faktor dětské prostituce a její výskyt v oblastech výskytu klasické prostituce jsou pro komerční sexuální zneužívání dětí charakteristické po celém světě.

¹² Zneužití závislosti osoby v tomto případě znamená, že tato osoba mladší 18-ti let dá pachateli souhlas k pohlavnímu styku pod určitým psychickým nátlakem (např. ve formě pachatelova slibu nebo naopak odepření něčeho).

¹³ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Blíže viz bod 1.3. v části B.

prostituce provozované dětmi mladšími 15-ti let jsou v České republice spíše ojedinělé. Většina „zákazníků“ není tedy v pravém slova smyslu pedofily¹⁴, jejich poptávka po mladých prostitutkách a prostitutech je dána především snahou vyhnout se pohlavně přenosným chorobám, touhou po „neobvyklých“ zážitcích, celospolečenskou „sexualizací mládeže“ (například prezentace velmi mladých dívek jako sexuálních symbolů v médiích, v zábavním a módním průmyslu) a lhostejností vůči následkům sexuálního zneužití dítěte.

Za hlavní příčiny nabídky dětské prostituce v České republice lze považovat především špatnou sociálně ekonomickou situaci některých komunit a sociálních skupin, jejichž životní úroveň relativně prudce poklesla během 90. let (nezaměstnanost, špatná úroveň bydlení, nízké vzdělání atd.)¹⁵, a s tím spojený rozpad společenských hodnot a norem, sociální exkluze a marginalizace, oslabení socializační a výchovné funkce rodin, škol a školských zařízení a zvýšený výskyt sociálně patologických jevů (alkoholismus, drogy, gambling). Jak již bylo řečeno, dětská prostituce se vyskytuje především v Praze a při hranicích s Německem a Rakouskem, jsou však známy i případy, ke kterým dochází i v jiných regionech České republiky.

Děti, které provozují prostituci a jsou oběťmi komerčního sexuálního zneužívání, lze rozdělit do dvou základních skupin. První skupina provozuje prostituci dobrovolně¹⁶. Tyto děti (nejčastěji ve věku 15-18 let, ale vyskytují se i případy dětí mladších) provozováním prostituce řeší svou obtížnou ekonomickou situaci, přičemž tuto činnost chápou jako relativně snadný a nenáročný způsob vydělávání peněz, který zároveň umožňuje „svobodný“ a nezávazný způsob života. Často se jedná o děti, které jsou na útěku z dětských domovů, z výchovných ústavů nebo od svých – rozpadlých nebo problematických – rodin. V těchto případech není také výjimkou, že nutnost vydělávat si prostitucí je spojena se závislostí na drogách nebo gamblerstvím.

Druhou skupinu tvoří děti, jež jsou k prostituci nabízeny další osobou, která z této prostituce kořistí. Tito pachatelé jsou trestně postižitelní podle § 204 trestního zákona (kuplířství), případně § 217 (ohrožování mravní výchovy mládeže), výjimečně – je-li prokázán mezinárodní aspekt – i podle § 246 (obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku). Není neobvyklé, že v těchto případech může být kuplířem osoba dítěti blízká, např. někdo z rodinných příslušníků (dítě nabízené k prostituci se tak může stát hlavním zdrojem příjmů rodiny).

Výše uvedené dva typy provozování prostituce se samozřejmě mohou vzájemně prolínat.

Ačkoliv není možné exaktně stanovit kvantitativní rozsah dětské prostituce, je patrné, že Policie ČR disponuje dostatkem informací k typickým charakteristikám tohoto jevu. Odhalování dětské prostituce je věnováno značné proaktivní úsilí a prověřovány jsou všechny poznatky a informace, které k ní mohou směřovat. Ve srovnání s případy skutečné dětské prostituce jsou relativně mnohem častější případy majetkové a násilné trestné činnosti, kdy nabídky k pohlavnímu styku s dětmi jsou zájemcům (především tzv. zahraničním sexturistům) často činěny dospělými osobami s úmyslem nalákat zájemce do jejich bytu a zde jej okrást. Pachatelé těchto krádeží správně

¹⁴ Pedofilie je sexuální deviace, kdy osobu – pedofila pohlavně vzrušuje jiná osoba stejného nebo opačného pohlaví, která ještě nemá vyvinuty sekundární pohlavní znaky.

¹⁵ K té došlo – mimo jiné – v některých příhraničních regionech České republiky, kde se následně nabídka reaguje na poptávku po dětské prostituci.

¹⁶ Zde je na místě upozornit na to, že na otázku dobrovolnosti či nedobrovolnosti prostituce existují rozdílné názory. Některé mezinárodní nevládní organizace (např. Coalition against Trafficking in Women) tvrdí, že „dobrovolná“ prostituce prakticky neexistuje, a že každá prostituce je nedobrovolná. Osoba (nejčastěji žena) je k ní donucena např. svou svízelnou ekonomickou nebo sociální situací.

předpokládají, že okradený zájemce o sexuální styk s dítětem se ve většině případů neobrátil na české policejní orgány, neboť poškozenými jsou v naprosté většině cizí státní příslušníci, kteří se obávají předání oznámení českou stranou do jejich vlasti.

Dětská prostituce v České republice podle informací Policie ČR nedosahuje masového rozšíření a ani nemá charakter aktivity organizovaného zločinu¹⁷. Případ obchodování s dětmi za účelem sexuálního zneužívání (podle § 216a trestního zákona) nebyl v České republice doposud zaznamenán¹⁸. Rovněž případ výskytu osob mladších 18-ti let v erotických podnicích je velice ojedinělý, což ukázaly i zkušenosti a výsledky celorepublikové bezpečnostní akce s krycím názvem „FANTINE“ (proběhla 10. - 11. října 2003). V rámci této akce byla provedena kontrola několika stovek nočních klubů po celém území České republiky, přičemž v žádném z nich nebyla zaevidována osoba mladší osmnácti let.

Zvláště závažným problémem na úseku komerčního sexuálního zneužívání dětí je dětská pornografie, její tvorba a šíření. Tvorba i šíření dětské pornografie jsou v České republice trestné podle § 205 trestního zákona (ohrožování mravnosti), určujícím faktorem této kriminality je poptávka především pedofilů a osob s dalšími pohlavními úchyly. Jde převážně o zločin přesahující hranice jednotlivých států, který se stal celosvětovým problémem zejména díky masovému rozšíření Internetu.

Policie ČR v uplynulém období odhalila několik skupin pachatelů, kteří se na území České republiky dopouštěli tvorby a následného šíření dětské pornografie (tito pachatelé dětskou pornografií cestou Internetu pouze nabízeli k prodeji, samotná distribuce probíhala běžným poštovním stykem). V roce 2003 bylo Policií ČR zjištěno 16 případů distribuce dětské pornografie (podle § 205 odst. 1 písm. a) trestního zákona¹⁹). Převážnou část této kriminality tvoří ale její šíření a distribuce po Internetu, přičemž identifikace pachatele – šířitele dětské pornografie na Internetu je velice obtížná a náročná na bezodkladné fungování mezinárodní spolupráce. Často dochází k případům, kdy pachatel – občan ČR umísťuje dětskou pornografií na zahraničních serverech (obvykle v zemích, které boji proti dětské pornografii nevěnují příliš velké úsilí), nebo naopak cizinec umísťuje dětskou pornografií na serverech v České republice.

Největší množství poznatků získává Policie ČR od samotných uživatelů Internetu, kteří např. náhodně zjistí dětskou pornografií a tuto skutečnost oznámí policii. Je nutné také ocenit snahu samotných provozovatelů veřejných internetových portálů v České republice i v zahraničí při vyhledávání dětské pornografie, jejím odstraňování a jejich spolupráci s orgány činnými v trestním řízení²⁰. Další případy šíření dětské pornografie zjišťuje Policie ČR vlastním monitoringem Internetu nebo tyto poznatky obdrží od zahraničních policejních sborů (většinou prostřednictvím Interpolu). „Klasická“ forma šíření dětské pornografie na Internetu spočívá v umístění tohoto materiálu na určitý server (webovou stránku), odkud si ji pak zájemci za úplaty nebo zdarma stahují do svého počítače.

¹⁷ Výjimkou je případ z roku 2003, kdy organizovaná skupina držela v erotickém klubu dívku ve věku 17-ti let vietnamské národnosti.

¹⁸ Policie ČR evidovala za poslední 3 roky 2 případy obchodování s dětmi dle § 216a trestního zákona, v obou případech se jednalo o nabízení dítěte k placené adopci.

¹⁹ Podle ustanovení § 205 trestního zákona jsou dále stíhány i případy šíření zoofilní pornografie nebo pornografie obsahující násilí nebo neúctu k člověku a případy, kdy pachatel zpřístupní (jakoukoliv) pornografií osobě mladší 18-ti let, nebo ji nabízí způsobem ohrožujícím mravnost (např. na tržištích). Ve statistických výkazech kriminality Policie ČR lze na základě sestavy č. 22 („Celková kriminalita – členění podle paragrafů“) zjistit, kolik zjištěných trestných činů podle § 205 se týkalo dětské pornografie, k dispozici však nejsou další údaje (např. počty pachatelů nebo obětí). Blíže viz bod 2.5. v části B.

²⁰ Opatření k boji proti dětské pornografii na Internetu viz bod 3.2. v části B.

Daleko skrytější a nebezpečnější formu šíření dětské pornografie však představují internetové výměnné sítě, tzv. „peer – to – peer connection“, kdy se jedná o krátkodobé reciproční spojení dvou počítačů připojených k síti, jejichž uživatelé si mohou mezi sebou navzájem vyměňovat soubory (podmínkou je, aby tito dva uživatelé byli předem na spojení domluveni; nejčastěji se zkontaktují přes zájmové internetové „chat-roomy“)²¹. Takovýto druh šíření pornografie na Internetu je daleko hůře odhalitelný. Internet obecně (včetně např. diskusních serverů) představuje obrovský a neustále rostoucí prostor, a policii se – nejenom v České republice - vzhledem k omezené personální a technické kapacitě daří odhalovat a stíhat pouze část případů dětské pornografie na Internetu. V oblasti mezinárodní spolupráce je velkým krokem vpřed vytvoření celoevropské (postupně bude rozšířena na celosvětovou) databáze osob – dětí, které byly nasnímány pro pornografii (resp. jejichž snímky byly policií zaregistrovány), stejně jako osob, které tuto trestnou činnost páchají.

²¹ Na stejném principu funguje také mj. nelegální výměna hudebních nahrávek ve formátu mp3 na Internetu.

B. Vyhodnocení plnění úkolů vyplývajících z Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí (2002 – 2004) a návrhy opatření na další období (2004 – 2006)²²

1. Zdokonalení legislativního rámce pro řešení komerčního sexuálního zneužívání dětí

Vyjma úkolu 1.1. byly všechny legislativní úkoly plněny, neboť gestori jednotlivých úkolů připravili návrhy příslušných zákonů. Žádný z nich ale doposud nevstoupil v účinnost a nacházejí se v různých fázích legislativního procesu (jsou například v současné době projednávány vládou nebo Parlamentem ČR). Tyto legislativní návrhy budou samozřejmě dále sledovány příslušnými gestory a vyhodnocení legislativní oblasti bude součástí dalšího Národního plánu.

1.1. Dokončit kroky k podpisu Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte a zahájit kroky k jeho ratifikaci

Gestor: Ministerstvo vnitra

Termín: 31. prosinec 2002

Návrh vládního materiálu na podpis a souhlas s ratifikací Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie byl sice Ministerstvem vnitra zpracován již v roce 2002, avšak nebyl doposud předložen vládě k projednání²³.

Hodnocení: Úkol nebyl splněn.

Návrh opatření:

Předložit vládě návrh na podpis a ratifikaci Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie.

Gestor: Ministerstvo vnitra

Termín: 31. říjen 2004

²² Vyhodnocení jednotlivých úkolů má pro přehlednost vždy následující grafické členění: tučně je uvedeno číslo a původní znění úkolu z Národního plánu z roku 2002, jeho termín a gestor. Menším písmem jsou uvedeny aktivity a opatření za hodnocené období, případně popis nedostatků a problematických okruhů v dané oblasti. Podtrženým písmem je uvedeno celkové hodnocení plnění úkolu. V rámečku je uvedeno znění nového úkolu, včetně jeho termínu a gestora plnění.

²³ Hlavní prioritou mezinárodně smluvní problematiky Ministerstva vnitra během roku 2003 byl přístup České republiky k Evropské unii a s ním spojená rozsáhlá smluvní, administrativní a legislativní agenda. Z tohoto důvodu došlo k pozdržení procesu podpisu a ratifikace uvedeného Opčního protokolu.

1.2. Analyzovat možnost zavedení trestnosti pouhého držení dětské pornografie v jakékoli formě a případně navrhnout příslušné legislativní změny

Gestor: Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra

Termín: 31. leden 2003

V platném znění trestního zákona je v § 205 „Ohrožování mravnosti“ trestné uvádění do oběhu, rozšiřování, veřejné zpřístupňování, výroba, dovoz, průvoz nebo vývoz dětské pornografie nebo její držení za tímto účelem. Držení dětské pornografie „pro vlastní potřebu“ tedy v současné době trestné není²⁴.

V připravované rekodifikaci trestního zákona (ve verzi vládního návrhu) je upraveno znění dosavadního § 205 „Ohrožování mravnosti“ tak, aby postihovalo i pouhé přechovávání dětské pornografie (v navrhovaném rekodifikovaném trestním zákoně se jedná o § 168 „Šíření a přechovávání pornografie“). Znění skutkové podstaty tohoto trestného činu bylo upraveno v návaznosti na Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte proti prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografie ze dne 25. května 2000 a na Úmluvu o počítačové kriminalitě, Budapešť, ze dne 23. listopadu 2001 (článek 9). V souladu s těmito a dalšími²⁵ mezinárodními dokumenty byly také upraveny sazby trestu odnětí svobody tak, aby zajišťovaly účinný postih výroby a šíření, ale i opatřování a držení zejména dětské pornografie a pornografie zobrazující jiné uvedené patologické praktiky, a v souvislosti s tím i okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby tak, aby byl umožněn přísnější postih šíření a přechovávání pornografie v rámci organizovaných skupin, dále její šíření prostřednictvím veřejně přístupnou počítačovou sítí (zejména Internet) nebo jiným podobně účinným způsobem.

Návrh rekodifikace trestního zákona byl schválen vládou usnesením č. 593 ze dne 9. června 2004.

Hodnocení: Úkol je plněn.

Návrh opatření:

Zavést trestnost pouhého držení dětské pornografie v jakékoliv formě.

Gestor: Ministerstvo spravedlnosti

Termín: 1. leden 2006

²⁴ Tuto skutečnost lze přitom považovat za největší současný nedostatek české trestní legislativy ve vztahu ke komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí. Při odhalování distribučních sítí dětské pornografie Policie ČR zjišťuje řadu odběratelů tohoto materiálu, kteří ale nejsou nijak trestně postižitelní. Poptávka odběratelů dětské pornografie je však vlastně hlavní příčinou páčání tohoto typu zločinu.

²⁵ Kromě uvedených mezinárodních úmluv se jedná např. o Rozhodnutí Rady EU ze dne 29. května 2000 o boji proti dětské pornografii na internetu nebo o Rámcové rozhodnutí Rady EU 2004/68/SVV ze dne 22. prosince 2003 o boji proti pohlavnímu zneužívání dětí a dětské pornografii.

1.3. Upravit znění § 246 trestního zákona tak, aby pokrýval obchod s lidmi i v rámci území ČR

Gestor: Ministerstvo spravedlnosti

Termín: nespecifikován

V současně platném trestním zákoně je trestný čin obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku vázán na překročení státní hranice a nevztahuje se tedy na obchodování s lidmi uskutečňované v rámci republiky (který je tak trestně postižitelný pouze jako trestný čin kuplířství dle § 204 trestního zákona, případně omezování osobní svobody dle § 231 trestního zákona)²⁶.

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v současné době projednává novelu trestního zákona, která navrhuje novou skutkovou podstatu trestného činu obchodování s lidmi (§ 232a) reagující na posilování role trestněprávní represe v oblasti boje proti obchodování s lidmi za účelem sexuálního zneužívání, otroctví, nevolnictví a nucené práce v mezinárodním měřítku²⁷. Takto navržené ustanovení postihne i obchodování s lidmi v rámci České republiky. Nově navržený § 232a nahradí v trestním zákoně stávající § 246 (který bude vypuštěn; pozměněn bude i stávající § 216a Obchodování s dětmi, ze kterého bude vypuštěno obchodování z dětmi za účelem využívání dětské práce, neboť tato skutková podstata bude obsažena v uvedeném § 232a).

Nově zaváděná skutková podstata obchodování s lidmi implementuje řadu požadavků mezinárodních dokumentů (především Protokol OSN o prevenci, potírání a trestání obchodu s lidmi, zvláště se ženami a dětmi, kterým se doplňuje Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, dále též Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 19. července 2002 o potírání obchodování s lidmi [2002/629/JVV] apod.).

Nové znění rozlišuje v odstavci 1 obchodování s dětmi (osobami mladšími osmnácti let), které je postihováno v každém případě, i když nebylo použito násilí, pohrůžky násilí nebo lsti, ani nebylo zneužito omylu, tísně nebo závislosti, neboť děti jsou bezbrannější než dospělí, a proto u nich hrozí větší nebezpečí, že se stanou obětí obchodu s lidmi, a obchodování s osobami staršími osmnácti let v odstavci 2, u nichž se trestní postih váže právě na použití násilí, pohrůžky násilí nebo lsti, anebo zneužití omylu, tísně nebo závislosti. V obou případech není ve smyslu této úpravy a v návaznosti na uvedené mezinárodní dokumenty relevantní souhlas osoby, která je předmětem takového obchodování, a proto i v případě, že poškozená osoba dala k jednání pachatele souhlas, je pachatel trestný ve smyslu tohoto ustanovení.

Nové znění, již s ohledem na shora uvedené mezinárodní dokumenty, není formulováno jen pokud jde o přeshraniční obchodování (z ciziny nebo do ciziny), ale zcela obecně, a proto se vztahuje i na vnitrostátní obchodování s lidmi. Tím toto ustanovení reaguje na situaci, že i Česká republika se v rámci organizovaného zločinu stává cílovou zemí určenou pro obchodování s lidmi. Nová skutková podstata postihuje pouze obchod s lidmi, za účelem jejich vykořisťování v ní uvedenými formami, nikoli samotné vykořisťování, které je postižitelné podle jiných ustanovení.

Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby u obchodování s lidmi jsou stanoveny tak, aby byly přísněji postíženy především případy užití lidí, s nimiž je obchodováno pro prostituci, což je klasický

²⁶ Podle poznatků Policie ČR však k takovéto formě obchodování s lidmi dochází, jednotlivé erotické podniky po celé ČR si mezi sebou v pravidelných intervalech „vyměňují“ prostitutky - oběti obchodování.

²⁷ Návrh novely trestního zákona je Poslaneckou sněmovnou projednáván od 4. května 2004 ve třetím čtení.

případ obchodování především se ženami a dětmi, také případy organizování obchodu s lidmi ze strany organizovaného zločinu, dále způsobení nebezpečí těžké újmy na zdraví nebo smrti, příp. způsobení takového následku, snaha získat značný prospěch nebo prospěch velkého rozsahu.

V oblasti komerčního sexuálního zneužívání dětí přinesl významnou změnu také zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, který do trestního zákona zavádí nový trestný čin v ustanovení § 217a „Svádění k pohlavnímu styku“. Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo nabídne, slíbí nebo poskytne dítěti za pohlavní styk, pohlavní sebeukájení, obnažování nebo jiné srovnatelné chování za účelem pohlavního uspokojení úplatku nebo jinou výhodu či prospěch. Stručně řečeno se tedy nově zavádí trestnost komerčního sexuálního zneužívání osob zejména ve věku 15-18 let, která předtím chyběla²⁸. Zákon nabyl účinnosti dne 1. ledna 2004.

Hodnocení: Úkol je plněn.

Návrh opatření:

Zavést trestnost obchodování s lidmi i v rámci území České republiky a trestnost dalších forem obchodování s lidmi než pouze za účelem sexuálního vykořisťování.

Gestor: Ministerstvo spravedlnosti

Termín: 1. leden 2005

1.4. Specifikovat zákonnou povinnost poskytovatelů internetových služeb obsaženou v zákoně č. 151/2000 Sb. o telekomunikacích, při shromažďování potřebných údajů o nelegálních stránkách a jejich předávání Policii ČR

Gestor: Ministerstvo informatiky, Ministerstvo vnitra

Termín: 31. leden 2003

Z pohledu Policie ČR je při vyšetřování šíření dětské pornografie na Internetu nutné, aby PČR měla co nejrychlejší informace o parametrech internetového spojení (registrační údaje – IP adresy, logovací soubory), tzn. aby mohl být co nejrychleji identifikován autor webových stránek obsahujících dětskou pornografii. Podmínky pro shromažďování potřebných údajů poskytovateli internetových služeb a pro jejich předávání Policii ČR jsou dány zákonem č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jmenovitě v § 84 tohoto zákona, který vymezuje pojem telekomunikačního tajemství (předmětem tohoto tajemství jsou i data související s poskytováním telekomunikační služby, zejména údaje o účastnících telekomunikačního spojení). V zájmu postupu orgánů činných v trestním řízení proti šíření dětské pornografie na Internetu je nutné vypustit údaje o účastnících telekomunikačního spojení (konkrétně IP adresy) z definice telekomunikačního tajemství. V § 84 je dále stanoveno, že data, která jsou předmětem telekomunikačního tajemství, musejí být po uplynutí 2 měsíců od ukončení telekomunikačního spojení vymazána nebo učiněna anonymními. Z pohledu Policie ČR se jeví jako nutné tuto lhůtu prodloužit (minimálně na dobu 4 – 6 měsíců),

²⁸ Než vstoupil uvedený zákon v platnost, tedy do konce roku 2003, nebyla tzv. „dobrovolná prostituce“ osob ve věku 15 – 18 let bez účasti třetí osoby nijak trestně postižitelná.

neboť především žádosti o právní pomoc ze zahraničí ohledně identifikování závadných webových stránek přicházejí s odstupem i 2 – 3 měsíců od jejich zjištění.

Ministerstvo informatiky zpracovalo návrh zákona o elektronických komunikacích, který v budoucnu nahradí zákon č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích, a který je v současné době projednáván v Legislativní radě vlády. Předpokládané nabytí účinnosti zákona je od 1. ledna 2005. výše požadované povinnosti pro právnickou nebo fyzickou osobu poskytující veřejně dostupnou službu elektronických komunikací jsou v návrhu zákona zapracovány, specifikaci lhůt pro jednotlivé druhy služeb a zpráv stanoví prováděcí právní předpis k tomuto zákonu.

Hodnocení: Úkol je plněn.

Návrh opatření:

V chystaném zákoně o telekomunikacích prodloužit dobu, po kterou je poskytovatel internetových služeb povinen uchovávat data související s poskytováním telekomunikačních služeb (zejména údaje o účastnících telekomunikačního spojení).

Gestor: Ministerstvo informatiky

Termín: 1. leden 2005

1.5. V připravovaném zákoně o zdravotní péči zakotvit povinnost lékařů ohlašovat podezření na týrání a sexuální zneužívání dětí včetně sankcí za jeho neplnění

Gestor: Ministerstvo zdravotnictví

Termín: nespecifikován

Podle současně platné legislativy mají lékaři povinnost ohlašovat podezření na týrání a sexuální zneužívání dětí Policii ČR na základě § 10 a § 53 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, případně na základě § 167 trestního zákona („Nepřekážení trestného činu“²⁹). Tato stávající úprava však není považována za dostačující. Ustanovení trestního zákona se týkají pouze omezeného okruhu trestných činů, a v zákoně o sociálně právní ochraně dětí nejsou za neplnění daného postupu ustanoveny žádné sankce. Podle § 10, odst. 4 zákona o sociálně právní ochraně dětí jsou státní orgány, pověřené osoby, školy, školská zařízení a zdravotnická zařízení, popřípadě další zařízení určená pro děti povinny oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že určité dítě se stalo obětí trestného činu ohrožujícího život, zdraví, lidskou důstojnost nebo mravní vývoj, nebo vede zahálčivý nebo nemravný život (zanedbávají školní docházku, požívají alkohol nebo návykové látky, živí se prostitucí, nebo páchají trestnou činností). Podle § 53 uvedeného zákona jsou subjekty (mj. státní orgány, zaměstnavatelé, školy, zdravotnická zařízení atd.) povinny sdělit údaje, které poslouží k ochraně dítěte v případě, že je

²⁹ Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný páchá nebo připravuje trestný čin mj. týrání svěřené osoby, znásilnění nebo pohlavního zneužívání, a spáchání tohoto trestného činu nepřekazí, přičemž za překážení trestného činu se považuje i jeho včasné oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.

podezření na týrání, zneužívání nebo zanedbávání dítěte, pouze na výzvu orgánu sociálně právní ochrany dítěte.

Povinnost lékařů ohlašovat podezření na týrání a sexuální zneužívání dětí je součástí návrhu nově připraveného zákona o zdravotní péči. Návrh zákona o zdravotní péči doposud vládou schválen nebyl, Legislativní rada vlády jej vrátila Ministerstvu zdravotnictví k dopracování.

Hodnocení: Úkol je plněn.

Návrh opatření:

V připravovaném zákoně o zdravotní péči zakotvit povinnost lékařů ohlašovat podezření na týrání a sexuální zneužívání dětí včetně sankcí za jeho neplnění.

Gestor: Ministerstvo zdravotnictví

Termín: 30. červen 2005

1.6. Zvážit zavedení institutu ochranného zadržení ve smyslu usnesení Rady vlády pro lidská práva

Gestor: Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo spravedlnosti

Termín: nespecifikován

V připravované rekodifikaci trestního zákona je obsaženo nové ochranné opatření v oblasti péče o nepřizpůsobivé pachatele s duševní poruchou. Jedná se o § 103 trestního zákona „Zabezpečovací detence“³⁰. Zabezpečovací detence bude ukládána osobám pro nepřičetnost trestně neodpovědným a zároveň nebezpečným, u nichž by ochranné léčení nezajistilo dostatečnou ochranu společnosti. Ukládána bude rovněž pachatelům, kteří byli již dvakrát odsouzeni pro závažné úmyslné trestné činy pod vlivem návykové látky nebo v souvislosti s jejím užíváním. Detence bude ukládána při upuštění od potrestání nebo i vedle jiného trestu.

Návrh rekodifikace trestního zákona byl schválen vládou usnesením č. 593 ze dne 9. června 2004.

Hodnocení: Úkol je plněn.

Návrh opatření:

Zavést institut zabezpečovací detence v trestním zákoně.

Gestor: Ministerstvo spravedlnosti

Termín: 1. leden 2006

³⁰ Ve verzi vládního návrhu zákona.

1.7. Zpřesnit podmínky pro práci s dětmi a mládeží (Zákon o podpoře práce s dětmi a mládeží)

Gestor: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Termín: nespecifikován

Návrh zákona o podpoře práce s dětmi a mládeží byl Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy již dopracován do podoby paragrafovaného znění a obsahuje i zpřesnění podmínek pro práci s dětmi a mládeží ve smyslu Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí z roku 2002 (zamezení práce s dětmi a mládeží osobám trestaným pro trestnou činnost páchanou na mládeží). V současné době je návrh zákona projednáván Legislativní radou vlády.

Hodnocení: Úkol je plněn.

Návrh opatření:

V připravovaném zákoně o podpoře práce s dětmi a mládeží zamezit osobám trestaným pro trestnou činnost páchanou na mládeží možnost práce s dětmi a mládeží.

Gestor: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Termín: 1. leden 2005

2. Zlepšení systému osvěty a prevence komerčního sexuálního zneužívání dětí

2.1. Podpořit výzkum komerčního sexuálního zneužívání dětí zaměřený na analýzu jeho příčin a typologii obětí

Gestor: Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví

Termín: průběžně

Během hodnoceného období nebyl žádný výzkum zaměřený na analýzu příčin a typologii obětí komerčního sexuálního zneužívání dětí žádným z gestorů iniciován, podpořen ani uskutečněn. Přitom je nutné konstatovat stálý deficit objektivních a systematizovaných informací o výskytu komerčního sexuálního zneužívání dětí v České republice, o jeho aktérech, příčinách a případně i o nedostacích přístupu státní správy a samosprávy k tomuto jevu³¹.

Hodnocení: Úkol není plněn.

³¹ Jediným zdrojem informací tedy zůstávají kriminální statistiky a svodné události Policie ČR, případně další evidence orgánů činných v trestním řízení, evidence orgánů sociálně právní ochrany dětí a také zprávy o činnosti některých nevládních organizací, které se touto problematikou zabývají.

Návrh opatření:

Přípravit a iniciovat výzkum zaměřený na analýzu příčin komerčního sexuálního zneužívání dětí, na typologii jeho obětí a pachatelů a na zjištění míry jeho latence.

Gestor: Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti, Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem zdravotnictví a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Termín: 30. červen 2005

2.2. V návaznosti na postup reformy veřejné správy postupně plošně zavést monitoring dětí postižených syndromem CAN³² včetně případů komerčně sexuálně zneužívaných dětí v záznamech sociálně-právní ochrany; dále propracovávat systém meziresortní spolupráce na místní úrovni při řešení jednotlivých případů

Gestor: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Termín: nespecifikován

V souvislosti s realizací reformy veřejné správy došlo k výrazným organizačním změnám v orgánech sociálně právní ochrany dětí. Byly zrušeny okresní úřady a jejich působnost byla přenesena na 205 obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. Při této reorganizaci došlo bohužel také k nesystematickým organizačním změnám v rámci jednotlivých úřadů (v některých případech došlo například ke zrušení specializovaných oddělení sociálně právní ochrany dětí a sociální prevence, v jiných případech došlo naopak k jejich vzniku; nezřídka v rámci reorganizace byly relevantní odborné agendy kumulovány na jednoho pracovníka apod.). Celkově lze tedy konstatovat, že s postupem reformy veřejné správy došlo k oslabení personálního zajištění problematiky sociálně právní ochrany dítěte, tedy řešení případů týraných a zneužívaných dětí, čímž nastalo přerušení trendu nastoleného v rámci bývalých okresních úřadů, kde se na tuto problematiku specializoval vybraný pracovník.

Během února 2003 provedlo Ministerstvo práce a sociálních věcí šetření, při kterém zjišťovalo personální zajištění problematiky týraných a zneužívaných dětí na úřadech obcí s rozšířenou působností. Pouze na 20 % obecních úřadů byl na tuto problematiku specializovaný pracovník, na téměř 75 % úřadů tuto funkci zajišťovali sociální pracovníci v rámci svých přidělených obvodů a v 5 % případů tuto funkci zajišťoval kurátor pro mládež.

Z výše uvedených důvodů Ministerstvo práce a sociálních věcí prozatím upustilo od zavedení plošného monitoringu dětí postižených syndromem CAN (v podobě, ve které byl prováděn experimentálně na vybraných okresních úřadech v roce 2001). Jako efektivnější řešení bylo zvoleno rozšíření dosavadního systému sledování statistických údajů týkajících se týrání a zneužívání dětí (kde Ministerstvo práce a sociálních věcí připravuje změny – viz níže).

Ke sledování dětí, které jsou ohroženy těmito jevy a ke sledování dětí, na kterých byl spáchán přestupek nebo trestný čin, slouží zvláštní rejstříky vedené orgány sociálně právní ochrany dětí

v rámci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností³³, kde je pozornost věnována mj. dětem, na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, lidskou důstojnost, mravní vývoj, nebo je podezření ze spáchání takového trestného činu. V této evidenci jsou sledovány základní osobní údaje o dítěti, údaje o trestném činu a jeho oznamovateli a přijatá opatření. Ve schvalovacím řízení v rámci Ministerstva práce a sociálních věcí je inovovaný statistický systém, který bude sledovat následující údaje o případech evidovaných týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí: počet nahlášených případů (pohlaví a věk dítěte), oznamovatel, sociální prostředí dítěte (úplná, neúplná nebo náhradní rodina, ústavní péče apod.), přijatá opatření, dopad na dítě, zneužívající nebo týrající osoba a postih zneužívající nebo týrající osoby³⁴.

Ministerstvo práce a sociálních věcí připravuje v současné době novelu zákona o sociálně právní ochraně dětí, která by měla dále propracovat systém mezirezortní spolupráce na místní úrovni při řešení jednotlivých případů. Součástí novely jsou následující změny:

- rozšíření okruhu dětí, na které se sociálně právní ochrana dětí zaměřuje, o děti opakovaně umístované do dětských domovů, kojeneckých ústavů a do dalších zařízení pro děti, a dále o děti, které jsou ohrožovány domácím násilím mezi rodiči nebo dalšími členy rodiny,
- rozšíření oznamovací povinnosti vybraných subjektů ve vztahu k orgánům sociálně právní ochrany dětí, včetně možnosti uložit sankci za nesplnění povinnosti oznámit skutečnosti nasvědčující ohrožení dítěte³⁵,
- zakotvení výslovného zákazu zprostředkování náhradní rodinné péče jinými subjekty než orgány sociálně právní ochrany dítěte a tím ochránění těchto dětí před nezákonným manipulováním s nimi,
- a rozšíření působnosti komisí sociálně právní ochrany dětí obecních úřadů obcí s rozšířenou působností o pořádání případových konferencí ke zjištěným případům týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí.

Hodnocení: Úkol je plněn.

Návrh opatření:

V rámci postupu reformy veřejné správy iniciovat ustanovení specialisty na problematiku sociálně právní ochrany dítěte (především týraných a zneužívaných dětí) při obecních úřadech obcí s rozšířenou působností, kde tato funkce ještě nebyla ustanovena, vytvořit podmínky pro stabilizaci a rozvoj orgánů sociálně právní ochrany dítěte a především pro vzdělávání a specializaci jejich pracovníků.

Gestor: Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Termín: 31. leden 2006

³² Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte.

³³ Podle Instrukce MPSV č.j.: 21-12242/2000 ze dne 15. března 2003, kterou se stanoví rozsah evidence dětí a obsah spisové dokumentace o dětech vedené orgány sociálně právní ochrany dětí a obsah spisové dokumentace o žadatelích o osvojení a svěření dítěte do pěstounské péče.

³⁴ V případě schválení navrženého systému statistického sledování budou tyto údaje Ministerstvem práce a sociálních věcí vykazovány od roku 2005.

2.3. Vytvořit standardizovaný postup pro pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany při podezření na týrání, zneužívání a zanedbávání dětí

Gestor: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Termín: nespecifikován

Ministerstvo práce a sociálních věcí vypracovalo metodické doporučení k postupu sociálních pracovníků na obcích s rozšířenou působností při zjištění týrání, zneužívání a zanedbávání dětí. Tato metodika obsahuje jednak základní charakteristiky projevů, na základě kterých lze týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte identifikovat, a dále vymezuje postup a oprávnění pracovníků orgánů sociálně právní ochrany dítěte a dalších zainteresovaných subjektů (zdravotnických zařízení, škol, školských zařízení, Policie ČR a pověřených osob). Tento materiál je připraven k projednání s jednotlivými krajskými úřady (zejména forma jeho závaznosti) a po té k realizaci obecními úřady obcí s rozšířenou působností. Jeho praktická aplikace obecními úřady však může být v řadě regionů komplikována nedostatečným personálním zajištěním orgánů sociálně právní ochrany dítěte (viz bod 2.2.).

Hodnocení: Úkol je plněn.

Návrh opatření:

Projednat navržený standardizovaný postup pracovníků orgánů sociálně právní ochrany dítěte při podezření na týrání, zneužívání a zanedbávání dětí s krajskými úřady a předat jej k realizaci obecním úřadům obcí s rozšířenou působností.

Gestor: Ministerstvo práce a sociálních věcí ve spolupráci s Ministerstvem vnitra.

Termín: 31. prosinec 2004

2.4. Evidovat podrobné údaje o obětech (věk, pohlaví) v policejních statistikách, sjednotit metodiku sběru a zpracování dat

Gestor: Ministerstvo vnitra

Termín: 31. leden 2003

Evidence a zpracování dat o obětech trestné činnosti (včetně jejich věku a pohlaví) jsou Policií ČR provozovány na základě metodiky dané Nařízením MV č. 42 ze dne 11. července 2002, přičemž údaje o obětech pohlavního zneužívání, kuplířství, ohrožování mravnosti atd. v tomto rozsahu jsou sledovány od vzniku systému kriminální statistiky v roce 1974, od roku 2001 pak nově přibyly sledované kategorie komerční forma sexuálního zneužívání dětí (§§ 242 a 243 trestního zákona se zjištěným komerčním prvkem).

Úkol je plněn.

Návrh opatření:

³⁵ Podle současně platné právní úpravy jsou vybrané subjekty povinny tyto údaje na vyžádání sdělit, a nikoliv z vlastní iniciativy oznámit orgánům sociálně právní ochrany dětí (viz též bod 1.5.).

Jelikož evidence uvedených údajů je nedílnou součástí kriminálních statistik Policie ČR, navrhuje se tento úkol vypustit z plánu úkolů.

2.5. Propracovat sběr policejních statistických dat o případech komerčního sexuálního zneužívání dětí a jeho obětech

Gestor: Ministerstvo vnitra

Termín: 31. leden 2003

Sběr dat pro policejní statistiky je zajišťován vyplňováním formulářů o trestném činu a o známém pachateli. V průběhu roku 2002 a 2003 byl v rámci Policie ČR upřesněn metodický postup, jak vyplňovat statistický formulář o trestném činu v případě zjištění komerčního sexuálního zneužívání dětí včetně způsobu statistického vykazování³⁶, přičemž s touto problematikou jsou specialisté na mravnostní kriminalitu Služby kriminální policie a vyšetřování PČR pravidelně seznamováni v rámci celorepublikových Instrukčně metodických zaměstnání. Na základě těchto opatření se způsob statistického sledování případů komerčního sexuálního zneužívání dětí v kriminálních statistikách od roku 2002 zlepšil.

Jako doplnění Evidenčně statistického systému kriminality sleduje příslušné pracoviště Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování PP ČR v průběhu celého roku svodné události, na základě kterých určuje, zda se v daném případě nejedná o komerční sexuální zneužívání dětí. Údaj z tohoto zdroje lze považovat za nejvalidnější. V rámci uvedeného sledování jsou zpětně zpřesňovány i údaje Evidenčně statistického systému kriminality.

Z hlediska statistického sledování komerčního sexuálního zneužívání dětí je nedostačující způsob vykazování případů šíření a tvorby dětské pornografie (stíhaných podle § 205 trestního zákona), neboť k dispozici je pouze počet Policií ČR zjištěných trestných činů³⁷.

Hodnocení: Úkol je splněn.

Návrh opatření:

Do Evidenčně statistického systému kriminality zařadit jako samostatnou kategorii vykazování případů tvorby a šíření dětské pornografie.

Gestor: Ministerstvo vnitra

Termín: 31. prosinec 2004

³⁶ Před tímto opatřením byly jako komerční sexuální zneužívání dětí vykazovány pouze případy podle §§ 242 a 243 trestního zákona (pohlavní zneužívání), ve kterých byl prokázán komerční prvek. Nově jsou jako komerční sexuální zneužívání dětí vykazovány i případy podle § 204 (kuplířství) a § 246 (obchod s lidmi za účelem pohlavního styku) trestního zákona, případně dalších mravnostních trestných činů s komerčním prvkem, ve kterých je jako oběť zjištěna osoba mladší osmnácti let. Do formuláře o trestném činu byly doplněny nové kategorie, které umožňují rozlišit, zda se v daném případě jedná o komerční sexuální zneužívání dětí.

³⁷ Počet zjištěných případů distribuce dětské pornografie je v rámci ESSK vykazován pouze v sestavě č. 22 („Celková kriminalita – členění podle paragrafů“), která neumožňuje další statistické analýzy. Podle ustanovení § 205 trestního zákona je však – kromě šíření a tvorby dětské pornografie – postihnutelné i šíření zoofilní pornografie a pornografie zobrazující násilí nebo neúctu k člověku a jednání, kdy pachatel zpřístupní pornografické materiály osobě mladší osmnácti let, tedy jednání, které většinou nemá souvislost s komerčním sexuálním zneužíváním dětí.

2.6. Rozšiřovat povědomí o problematice komerčního sexuálního zneužívání dětí a její společenské závažnosti, zaměřit se zejména na rizikové skupiny obyvatelstva

Gestor: Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Termín: průběžně

Rozšiřování povědomí o problematice komerčního sexuálního zneužívání dětí probíhá většinou i nadále v intencích popsaných v Národním plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí z roku 2002. Tento úkol je průběžně plněn všemi relevantními subjekty uvedenými v této zprávě.

Ministerstvo vnitra informuje o problematice komerčního sexuálního zneužívání dětí v rámci své publikační činnosti, především v periodických tiskovinách určených odborné i široké veřejnosti³⁸. Preventivně informační skupiny PČR pořádají ve spolupráci s odborníky přednášky ve školách a školských zařízeních, jedním z témat těchto přednášek je i mravnostní trestná činnost, prostituce a komerční sexuální zneužívání dětí.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy podporuje projekty nevládních organizací v oblasti specifické primární prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních, která je zaměřena kromě jiných oblastí i na problematiku komerčního sexuálního zneužívání.

Ministerstvo zdravotnictví přistupuje k problematice komerčního sexuálního zneužívání dětí v rámci úkolů stanovených koncepčními materiály „Zdraví pro všechny v 21. století“ a „Státní koncepce mladé generace do roku 2007“.

Přes všechna přijatá opatření je však nutné konstatovat, že úroveň povědomí o komerčním sexuálním zneužívání dětí nelze ani v současné době považovat za uspokojivé. Většina opatření příslušných resortů směřovala především k vlastním zaměstnancům, případně k odborné veřejnosti (vyjma výše uvedených aktivit MŠMT a Policie ČR zaměřených na školní mládež). Veřejná diskuse o této problematice v České republice byla v uplynulém období iniciována kritikou České republiky (zejména) zahraničními subjekty (včetně médií a nevládních organizací), přičemž je nutné přiznat, že mediální úloha státní sféry v této diskusi byla téměř výhradně defenzivní.

Rozšiřování povědomí o problematice komerčního sexuálního zneužívání dětí je dlouhodobý úkol, který má významnou preventivní funkci. Kromě již vymezeného rámce je zapotřebí usilovat o další zvyšování povědomí o tomto problému hlavně v nejrizikovějších oblastech, přičemž je nutné nalézat pro tyto aktivity nové formy zčásti je zaměřit i na širší veřejnost.

Hodnocení: Úkol je plněn.

Návrh opatření:

Rozpracovat a připravit k realizaci nové způsoby rozšiřování povědomí o komerčním sexuálním zneužívání dětí, především v rizikových oblastech.

Gestor: Ministerstvo vnitra, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví

Termín: 31. březen 2005

³⁸ Jedná se např. o Tiskový servis prevence kriminality nebo o časopis Policista.

2.7. Zařadit problematiku komerčního sexuálního zneužívání dětí do profesní přípravy pracovníků orgánů činných v trestním řízení, sociálních, školských a zdravotnických pracovníků

Gestor: Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Termín: průběžně

Profesní příprava a vzdělávání pracovníků orgánů činných v trestním řízení a pracovníků sociálních, školských a zdravotnických v oblasti komerčního sexuálního zneužívání dětí probíhá i nadále v intencích popsanych v Národním plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí z roku 2002.

Příslušníci Policie ČR jsou s problematikou komerčního sexuálního zneužívání dětí seznamováni v rámci základní odborné přípravy na středních policejních školách, především v rámci témat trestná činnost páchaná mládeží a na mládeži, trestní právo, zacházení s obětí a svědkem (se zvláštním zřetelem na osoby mladší 18-ti let) a lidská práva. Výuka je průběžně aktualizována v souladu právními předpisy, zohledňuje např. nový zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů a je v souladu se Závazným pokynem policejního prezidenta č. 8/2002, kterým se upravuje systém práce a postupy příslušníků Policie České republiky při odhalování a dokumentování kriminality dětí a trestné činnosti páchané na mládeži. Podrobněji jsou v uvedených tématech vzdělávání příslušníci Služby kriminální policie a vyšetřování PČR v rámci svých specializačních kurzů. Zvláštní pozornost je pak věnována průběžnému proškolení a vzdělávání specialistů na trestnou činnost páchanou mládeží a na mládeži a na mravnostní kriminalitu.

Vzdělávání pedagogických pracovníků v problematice komerčního sexuálního zneužívání dětí zajišťují pedagogická centra. Institut pedagogicko-psychologického poradenství realizoval vzdělávání výchovných poradců a okresních metodiků preventivních aktivit, na seminářích krajských školských koordinátorů prevence je pravidelně prováděno seznamování s touto problematikou a konzultována realizace úkolů na úrovni krajů. Od 1. ledna 2005 přejdou tyto aktivity z Krajských pedagogických center na Pedagogické centrum Praha, které bude mít od tohoto data celostátní působnost.

Problematika komerčního sexuálního zneužívání dětí je také součástí programu vzdělávacích akcí Justiční akademie ČR schválených pro školní rok 2004-2005.

Profesní příprava sociálních pracovníků obecních úřadů obcí s rozšířenou působností je upravena zákonem č. 312/2002 Sb., o úřednicích územních samosprávných celků a o změně některých zákonů. Sociální pracovníci jsou povinni absolvovat vzdělávací kurz k získání odborné způsobilosti, která představuje souhrn znalostí a dovedností potřebných pro výkon sociálně právní ochrany³⁹. Mezi témata, které jsou přednášena sociálním pracovníkům v rámci zvláštní odborné způsobilosti patří i problematika týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání dětí.

Ministerstvo práce a sociálních věcí na metodických poradách průběžně předává krajským úřadům informace a doporučení týkající se nejrůznějších otázek sociálně právní ochrany dětí, která jsou určena k dalšímu postoupení na úroveň obcí. Z hlediska problematiky komerčního sexuálního zneužívání dětí

³⁹ K této problematice blíže viz bod 2.2.

byly krajské úřady informovány například o možnostech spolupráce s Mezinárodní organizací pro migraci (IOM) a byly jim předány kontakty na tuto organizaci (včetně kontaktů na pobočky IOM v zahraničí). Některé obecní úřady řeší případy pomoci dětem, které jsou cizími státními příslušníky na území ČR a existuje určité podezření, že by mohly být obětmi obchodování s dětmi. Ministerstvo práce a sociálních věcí zpracovalo rovněž odborná stanoviska o určité rizikovosti anonymních porodů ve vztahu k možnému obchodování s dětmi.

Lze tedy konstatovat, že problematika komerčního sexuálního zneužívání dětí je standardní součástí profesní přípravy a vzdělávání všech uvedených subjektů. Jedná se o úkol dlouhodobého charakteru, přičemž vzhledem k uskutečněným nebo připravovaným legislativním změnám (viz opatření v části 1.) je nutné obsah vzdělávání aktualizovat.

Hodnocení: Úkol je plněn.

Návrh opatření:

Aktualizovat obsah problematiky komerčního sexuálního zneužívání dětí v profesní přípravě pracovníků orgánů činných v trestním řízení, sociálních, školských a zdravotnických pracovníků.

Gestor: Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví

Termín: 30. červen 2005

Zabezpečit vzdělávání soudců a státních zástupců v oblasti komerčního sexuálního zneužívání dětí s akcentem na vysokou společenskou nebezpečnost takového jednání a potřebě ukládání pedofilním pachatelům povinnou ochranou léčbu.

Gestor: Ministerstvo spravedlnosti

Termín: Průběžně

2.8. Zařadit problematiku komerčního sexuálního zneužívání dětí do sexuální výchovy ve školách

Gestor: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Termín: nespecifikován

Problematika komerčního sexuálního zneužívání dětí je v současné době zařazena do standardů základního vzdělávání („školní osnovy“). Do konce roku 2004 by pak měly být Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy schváleny rámcové vzdělávací programy, které jsou připravovány v souvislosti s reformou školství a které problematiku komerčního sexuálního zneužívání dětí pojímají v modernější podobě.

V roce 2003 byla zveřejněna příručka pro učitele „Sexuální výchova – problematika dětské pornografie a její prevence na škole“ a žáci jsou informováni o nebezpečnosti komerčního sexuálního zneužívání v rámci tohoto předmětu.

Hodnocení: Úkol je splněn.

Návrh opatření:

Vytvořit komplexního seznamu poskytovatelů služeb pro děti (nevládní organizace, dětské psychologové, terénní sociální pracovníci apod.) a dle místní příslušnosti zajistit jeho distribuci do škol.

Gestor: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Termín: 30. červen 2005

Podporovat aktivity nevládních organizací, které se zabývají rizikovými jevy spojenými s mládeží, ve školách a školských zařízeních.

Gestor: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Termín: Průběžně

2.9. Vydání a distribuce Pravidel pro rodiče a děti k bezpečnému užívání Internetu

Gestor: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Termín: nespecifikován

„Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnému užívání Internetu“ byla Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy schválena v dubnu 2004 a byla uveřejněna na internetových stránkách. Tento materiál (společně s „Doporučeními pro rodiče a děti“ na webových stránkách MV ČR) bude využíván ve školní praxi. Cílem je omezení zneužívání dětí prostřednictvím Internetu.

Hodnocení: Úkol je splněn.

2.10. V lokalitách nejvíce ohrožených iniciovat a podporovat efektivní formy sociální práce s rizikovými dětmi a mládeží a jejich rodinami

Gestor: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Termín: průběžně

Je nutné konstatovat, že efektivní plnění tohoto úkolu bylo komplikováno realizací reformy veřejné správy (blíže viz bod 2.2.), v jejímž důsledku je problematika sociálně právní ochrany dětí na některých obecních úřadech obcí s rozšířenou působností nedostatečně personálně zajištěna, přičemž je logicky i méně kapacit k provádění intenzivní sociální práce. Tato problematika rovněž nepatří u některých představitelů samospráv k jejich hlavním prioritám, malý důraz bývá kladen na odborné vzdělávání pracovníků sociálně právní ochrany mládeže.

Snahou Ministerstva práce a sociálních věcí je posílit sociální práci s rizikovými dětmi a jejich rodinami. Například v připravované novele zákona o sociálně právní ochraně dětí (blíže viz bod 2.2.) je navrhována povinnost sociálních pracovníků pracovat s rodiči, jejichž dítě bylo umístěno do ústavního zařízení, a pomáhat jim s odstraněním důvodů, pro které bylo dítě umístěno do ústavní výchovy.

V rámci dotačního řízení podporují některé krajské úřady aktivity nestátních neziskových organizací, které se zaměřují na terénní sociální práci a na vyhledávání dětí ohrožených komerčním sexuálním zneužíváním, především prostitucí.

V rámci své dotační politiky podpořilo v roce 2003 Ministerstvo práce a sociálních věcí projekty zaměřené na děti a mládež ohrožené delikvencí částkou ve výši 27 515 800 Kč.

Vzhledem k tomu, že se jedná o dlouhodobý úkol, je součástí i nového plánu úkolů.

Hodnocení: Úkol je plněn.

2.11. Vytvořit systém péče o pedofilní delikventy (povinná léčba v rámci výkonu trestu, po návratu z výkonu trestu ambulantně i v uzavřených zařízeních)

Gestor: Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zdravotnictví

Termín: nespecifikován

Péče o pedofilní delikventy vykazuje doposud mnoho nedostatků. Podle Komise ochranné léčby MZ ČR⁴⁰ mezi hlavní chyby patří mezery v programech ochranné léčby během výkonu trestu, nedostatečné stavebně - technické zajištění psychiatrických léčeben proti útěkům a nedostatky ve znalecké činnosti před nařízením ochranné léčby. Za hodnocené období se Vězeňské službě ČR nepodařilo zásadně rozšířit programy ochranné léčby v době výkonu trestu, především z důvodu nedostatku odborného personálu. Ani organizaci ambulantní ochranné léčby a její personální zabezpečení v jednotlivých krajích nelze doposud – ze stejných důvodů - považovat za uspokojivou. Komise MZ pro implementaci koncepce oboru psychiatrie usiluje o přijetí zákona o výkonu ochranného léčení, který by pomohl odstranit uvedené nedostatky a vytvořit zázemí pro systematickou péči mj. pro pedofilní delikventy.

O pedofilní delikventy je pečováno především ve zvláštním oddělení ochranné sexuologické léčby ve věznicí Kuřim. V průběhu roku 2004 by mělo dojít k rozšíření kapacity tohoto zvláštního oddělení přibližně o polovinu⁴¹.

Vládou bylo v roce 2003 schváleno uvolnění finančních prostředků na výstavbu tří pevných pavilonů ochranné léčby v zařízení v Brně.

Hodnocení: Úkol není plněn.

⁴⁰ Komise ochranné léčby byla vytvořena v roce 1999 jako odborný poradní sbor ministra zdravotnictví pro otázky organizace a výkonu ochranného léčení. Její činnosti se účastnili zástupci Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva vnitra, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Vězeňské služby, Veřejné zdravotní pojišťovny a odborných lékařských společností. Komise ochranné léčby MZ ukončila svoji činnost ke dni 30. června 2003 a její problematika byla převedena do kompetencí nově ustanovené Komise MZ pro implementaci koncepce oboru psychiatrie.

⁴¹ V současné době je tato kapacita 32 míst.

Návrh opatření:

Zanalyzovat stávající zajištění péče o pedofilní delikventy včetně jejího personálního, kapacitního a organizačně - technického zabezpečení, identifikovat její nedostatky a navrhnout tříletý harmonogram k optimalizaci systematické péče o pedofilní delikventy.

Gestor: Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zdravotnictví

Termín: 30. červen 2005

2.12. Zřídit specializované pracoviště pro výkon ochranného ústavního léčení mladistvých a mladých dospělých agresorů

Gestor: Ministerstvo zdravotnictví

Termín: nespecifikován

Specializované zařízení pro výkon ochranné léčby mladistvých pachatelů v České republice doposud zřízeno nebylo⁴².

Hodnocení: Úkol nebyl splněn.

Návrh opatření:

Navrhnout řešení výkonu ochranného ústavního léčení mladistvých a mladých dospělých agresorů.

Gestor: Ministerstvo zdravotnictví

Termín: 30. červen 2005

2.13. Motivovat zdravotnické pracovníky k využívání Doporučeného postupu při syndromu zanedbávaného, zneužívaného a týraného dítěte

Gestor: Ministerstvo zdravotnictví

Termín: nespecifikován

„Doporučený postup při syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte“ byl uveřejněn Českou lékařskou společností J. E. Purkyně (odbornou lékařskou společností) v roce 2002.

Ministerstvo zdravotnictví připravuje úpravu tohoto doporučeného postupu, jeho rozšíření o problematiku obchodování s dětmi a komerčního sexuálního zneužívání dětí a zveřejnění ve Věstníku MZ⁴³, přičemž tak bude dosaženo určité míry závaznosti tohoto postupu pro lékaře. Využit přitom

⁴² Tento úkol bude v působnosti nově ustavené Komise MZ pro implementaci koncepce oboru psychiatrie. Viz bod 2.11.

⁴³ Principy doporučeného postupu jsou součástí návrhu zákona o zdravotní péči a budou obsaženy i v chystané novele zákona o sociálně právní ochraně dětí (viz bod 1.5.).

pravděpodobně bude projekt České společnosti na ochranu dětí⁴⁴, který se Ministerstvo zdravotnictví chystá podpořit v rámci programu zdravotnické prevence kriminality v roce 2004.

Hodnocení: Úkol nebyl splněn.

Návrh opatření:

Uveřejnit Doporučený postup při syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte ve Věstníku MZ.

Gestor: Ministerstvo zdravotnictví

Termín: 31. prosince 2004

2.14. Rozvíjet opatření technického, organizačního, sociálního i psychologického charakteru k vytváření podmínek, které budou minimalizovat rizika komerčního sexuálního zneužívání u nedospělých uchazečů o azyl

Gestor: Ministerstvo vnitra

Termín: průběžně

Nezletilé migranty bez doprovodu, kteří v České republice vstupují do azylového řízení, lze rozdělit podle platné legislativy na děti do 15 let věku a na mladistvé ve věku 15 – 18 let (kteří tvoří většinu nezletilých žadatelů o azyl)⁴⁵.

Žadatelé o azyl bez doprovodu ve věku do 15 let jsou, na základě soudního rozhodnutí, umístováni do dětských domovů či diagnostických ústavů (v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy). Tento postup však s ohledem na zajištění specifického přístupu k dětem - cizincům (zabezpečení řádné výchovy a vzdělávání v rámci zdravého vývoje dítěte) není vyhovující. V této souvislosti byl pro uvedenou skupinu žadatelů o azyl připraven projekt na vytvoření speciálního zařízení pro nezletilé cizince včetně žadatelů o azyl bez doprovodu (úkol z usnesení vlády č. 395 ze dne 17. dubna 2002 ke Koncepci umístování, vzdělávání a výchovy dětí s jazykovou bariérou, včetně nezletilých žadatelů o azyl bez doprovodu, v zařízeních ústavní výchovy). 15. června 2004 bylo Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy otevřeno speciální školské zařízení pro děti – cizince bez doprovodu Diagnostický ústav „Domov pro děti – cizince“ v Praze.

Neletilí žadatelé o azyl mohou dále pobývat v azylových zařízeních, které provozuje Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. V těchto případech se jedná převážně o žadatele o azyl ve věku 15 – 18 let, opatření jsou ale cílena i na nezletilé žadatele o azyl s doprovodem rodičů nebo zákonných zástupců. Jedním z prioritních úkolů Správy uprchlických zařízení je obecně zajištění bezpečí žadatelů o azyl ubytovaných v azylových zařízeních a prevence negativních jevů spojených s

⁴⁴ Tato organizace se zabývá programy primární prevence ve vztahu k dětem a mládeži. Blíže viz www.ruzovalinka-praha.cz.

⁴⁵ Problematikou nezletilých žadatelů o azyl bez doprovodu se zabývá podrobněji také Zpráva o situaci v oblasti migrace na území ČR (zprávu za rok 2003 předložil I. místopředseda vlády a ministr vnitra vládě do 30. června 2004).

aktuální sociální situací⁴⁶. Dne 1. října 2002 nabyly účinnosti Pokyn ředitelky SUZ č. 40, o Strategii vnitřní bezpečnosti v azylových zařízeních MV ČR, zajišťující bezpečí ohrožených skupin žadatelů o udělení azylu. Pokyn definuje ohrožené skupiny žadatelů o azyl, upravuje podrobnosti organizačně technického (objekt chráněného bydlení pro nezletilé žadatele o azyl bez zákonného zástupce byl zřízen v pobytovém středisku Kostelec nad Orlicí) a sociálně psychologického charakteru (výkon působnosti smluvních psychologů, realizace volnočasových aktivit, zřízení dětských center apod.).

Odborem azylové a migrační politiky MV byla přijata opatření preventivního charakteru⁴⁷, která mají umožňovat zejména získávání informací, které mohou mít souvislost s komerčním sexuálním zneužíváním nezletilých žadatelů o azyl. Jedná se především o zvláštní postupy, které jsou aplikovány při pohovorech vedených v rámci řízení o azylu. Předmětem těchto postupů je získávání informací o možné existenci násilí se zaměřením zejména na nezletilé žadatele o azyl bez doprovodu zákonných zástupců, případně ženy v doprovodu cizích osob apod. Důležitou úlohu zde hraje i průběžné vzdělávání pracovníků odboru azylové a migrační politiky MV v této oblasti. V letech 2002 i 2003 proběhla řada odborných výcviků vybraných pracovníků ze všech azylových oddělení působících v azylových zařízeních, které byly zaměřeny na děti ohrožené nebo vystavené komerčnímu sexuálnímu zneužívání.

Jak je patrné z výčtu opatření, péči o nezletilé žadatele o azyl je věnována značná pozornost. Týkají se však pouze jedné skupiny neletilých cizinců, kteří se bez rodičů nebo zákonných zástupců nacházejí na území ČR, tedy těch, kteří zažádají o azyl. Neřešena zůstává otázka nezletilých migrantů bez doprovodu, kteří o azyl v ČR nepožádají. Ministerstvo práce a sociálních věcí vydalo dne 2. prosince 2002 metodické doporučení k postupu obecních úřadů obcí s rozšířenou působností při poskytování sociálně právní ochrany nezletilým cizincům. V některých případech však dochází k nejednotnému postupu institucí státní správy i samosprávy v zacházení s těmito dětmi⁴⁸, které jsou přitom neméně ohroženou skupinou jako nezletilí žadatelé o azyl bez doprovodu.

Ačkoliv Služba cizinecké a pohraniční policie PČR disponuje nástroji ke statistickému sledování migrantů i podle věku, v praxi se často setkává s problémy při identifikaci nezletilé migrující osoby bez doprovodu. K nelegálním přechodům státních hranic dochází nejčastěji v různě početných skupinách a u nezletilých cizinců – vzhledem k absenci dokladů, jazykové bariéře a k neochotě nebo strachu vypovídat bývá značně obtížné zjistit, které dítě či mladistvý cestuje bez doprovodu rodičů nebo zákonných zástupců.

Hodnocení: Úkol je průběžně plněn.

⁴⁶ Kromě opatření, která jsou uložena legislativou ČR (především zákonem č. 325/1999 Sb. o azylu, ve znění pozdějších předpisů), upravují činnost Správy uprchlických zařízení a zejména pak činnost jednotlivých azylových zařízení konkrétní metodické pokyny ředitelky Správy uprchlických zařízení.

⁴⁷ Jedná se o pokyn vedoucího azylového řízení ze dne 18.10.2002.

⁴⁸ Jedná se například o nejednotný postup orgánů sociálně právní ochrany dítěte při vyřizování náležitostí k podání návrhu soudu o určení příslušného zákonného zástupce dle zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Návrh opatření:

Provést analýzu nástrojů, kterými disponuje Služba cizinecké a pohraniční policie PČR v oblasti identifikace a následného zacházení s nezletilými migranty bez doprovodu na území ČR, včetně jejich statistického sledování, a navrhnout příslušná opatření.

Gestor: Ministerstvo vnitra⁴⁹

Termín: 31. prosinec 2004

Sjednotit a harmonizovat interní metodiky postupu Policie ČR, orgánů sociálně právní ochrany dítěte, Správy uprchlických zařízení a zařízení pro ústavní výchovu v případech nezletilých cizinců bez doprovodu.

Gestor: Ministerstvo vnitra, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Termín: 31. březen 2005

Zabezpečit přímou komunikaci a pravidelný kontakt mezi specialisty na mravnostní kriminalitu okresních ředitelství Služby kriminální policie a vyšetřování PČR s řediteli azylových zařízení, ve kterých jsou ubytováni nezletilí žadatelé o azyl⁵⁰.

Gestor: Ministerstvo vnitra

Termín: 30. října 2004

2.15. Proškolení romské asistenty v oblasti rozpoznávání obětí komerčního sexuálního zneužívání dětí a následné pomoci jim

Gestor: Ministerstvo vnitra

Termín: 31. prosinec 2003

V září 2003 se uskutečnil dvoudenní výcvik zaměřený na psychosociální péči o děti ohrožené nebo vystavené sexuálnímu a komerčnímu sexuálnímu zneužívání. V rámci této fáze výcviku bylo vyškoleny 28 romských sociálních asistentů⁵¹ z 18 měst České republiky. Organizačně zajišťovalo seminář o.s. DROM Brno a obsahově o.p.s. La Strada Praha. Účastníci semináře byli seznámeni s formami komerčního sexuálního zneužívání, typizaci obětí i pachatelů, s metodami sociální práce a s možnostmi sociálních a psychosociálních pomocných organizací. Cílem školení bylo zvýšení schopností těchto asistentů působit v rizikových komunitách v příhraničních oblastech, identifikovat

⁴⁹ Toto opatření není součástí Plánu úkolů boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2004 – 2006. Splnění tohoto úkolu bude uloženo Policejnímu prezidiu ČR I. místopředsedou vlády a ministrem vnitra po schválení materiálu vládou ČR.

⁵⁰ Toto opatření není součástí Plánu úkolů boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2004 – 2006. Splnění tohoto úkolu bude uloženo Policejnímu prezidiu ČR I. místopředsedou vlády a ministrem vnitra po schválení materiálu vládou ČR.

⁵¹ Jde o romské sociální asistenty, kteří dříve působili při okresních úřadech, s postupem reformy veřejné správy pak přešli na obce s rozšířenou působností.

děti zvláště ohrožené komerčním sexuálním zneužíváním a pracovat s nimi a s jejich rodinným prostředím.

Stejně jako v případě pracovníků orgánů sociálně právní ochrany dítěte (viz bod 2.2.), při postupu reformy veřejné správy došlo ke zhoršení institucionálního a personálního zajištění funkce romských sociálních asistentů (asistentů pro práci s komunitami postiženými etnicky podmíněnou chudobou). Mnoho z romských sociálních asistentů přešlo po reorganizaci do nevládního sektoru, pracuje jako romský terénní sociální pracovník (v rámci sítě těchto pracovníků spravované Úřadem vlády), případně bylo v obecních úřadech obcí s rozšířenou působností přeřazeno na jinou pozici. Projekt vzdělávání těchto pracovníků je nutné považovat za dlouhodobý, neboť při identifikaci případů komerčního sexuálního zneužívání dětí a při sociální práci se zasaženými komunitami a rodinami jsou znalosti prostředí, kultury a mentality komunit, kterými tyto asistenti disponují, nenahraditelné.

V roce 2004 je naplánována další fáze proškolení romských asistentů.

Hodnocení: Úkol je plněn.

Návrh opatření:

Pokračovat ve finančním a organizačním zabezpečování vzdělávání romských sociálních asistentů a romských terénních pracovníků v problematice komerčního sexuálního zneužívání dětí.

Gestor: Ministerstvo vnitra, Úřad vlády

Termín: průběžně

2.16. Monitorovat informační systém „pátrání po osobách“ a vyhledávat případy pohřešovaných dětí, u kterých je podezření na komerční sexuální zneužívání

Gestor: Ministerstvo vnitra

Termín: průběžně

Příslušníci Policie ČR mají (podle Nařízení ministerstva vnitra č. 13/2002, kterým se upravuje postup při pátrání po osobách a věcech) při vypátrání hledané osoby povinnost tuto osobu vytěžit k trase jejího pohybu a k trestné činnosti jí nebo na ní spáchané. Toto vytěžení je pak součástí spisového materiálu (a nikoliv informačního systému „pátrání po osobách“) k hledané osobě, přičemž specialisté na mládež se průběžně seznamují se spisovými materiály hledaných a pohřešovaných osob z řad dětí a mládeže v rámci svých teritorií. Zvláštní pozornost je samozřejmě věnována možnému komerčnímu sexuálnímu zneužívání těchto pohřešovaných dětí.

Hodnocení: Průběžně plněno.

Návrh opatření:

Vzhledem k tomu, že monitoring pohřešovaných a hledaných dětí je samozřejmou součástí policejní činnosti, navrhuje se tento úkol z plánu úkolů vypustit.

2.17. Průběžně sledovat zda soudy ukládají pedofilním pachatelům mravnostních trestných činů povinnou ochranou léčbu

Gestor: Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zdravotnictví

Termín: průběžně

Statistiky trestů uložených soudy podle různých kritérií jsou vedeny v rámci systému statistik Ministerstva spravedlnosti a jsou zveřejňovány například ve Statistických ročenkách kriminality MS⁵².

Hodnocení: Průběžně plněno.

Návrh opatření:

Statistické sledování trestů uložených soudy (včetně ochranné léčby) jsou nedílnou součástí statistik Ministerstva spravedlnosti, proto se navrhuje tento úkol z nového Plánu úkolů vypustit.

3.1. Zajistit důsledné využívání specializace pracovníků kriminální služby na úseku trestné činnosti mládeže a na mládeži

Gestor: Ministerstvo vnitra

Termín: průběžně

Působení a využívání policejních specialistů na trestnou činnost mládeže a na mládeži je zakotveno v ZP PP č. 8/2002, kterým se upravuje systém práce a postupy příslušníků Policie ČR při odhalování a dokumentování kriminality dětí a trestné činnosti páchané na mládeži. Služba kriminální policie a vyšetřování se na tomto úseku samozřejmě nevěnuje pouze otázkám komerčního sexuálního zneužívání dětí, ale pozornost věnuje i dalším jevům souvisejícím s dětmi – násilné a majetkové kriminalitě, toxikomanii, záškoláctví, šikaně, gamblerství, sebevražednosti, extremismu, vandalství, graffiti, útěkům z domova a výchovných zařízení atd. Tento úsek policejní činnosti je vždy zařazen jako součást organizačního útvaru kriminální policie, který se zabývá obecnou kriminalitou. Nelze proto vyloučit, že kriminalisté specializovaní na mládež mohou být v případě aktuální potřeby zaúkolováni i problematikami mimo svou specializaci. To je v kompetenci rozhodnutí velitele okresní Služby kriminální policie a vyšetřování PČR.

Hodnocení: Průběžně plněno.

Návrh opatření:

Vzhledem k tomu, že využívání specializace pracovníků Služby kriminální policie a vyšetřování PČR na trestnou činnost mládeže a na mládeži je samozřejmou součástí policejní činnosti, navrhuje se tento úkol z plánu úkolů vypustit.

⁵² V těchto statistikách však nelze rozlišit komerční sexuální zneužívání dětí od „běžného“ sexuálního zneužívání. Rovněž u ostatních mravnostních trestných činů (kuplířství, obchod s lidmi za účelem sexuálního zneužívání) nelze určit, zda se jednalo o komerční sexuální zneužívání dětí, tzn. byla-li oběť mladší než 18 let.

3.2. Rozšiřovat působnost policejního pracoviště specializovaného na monitoring Internetu, vyjasnit místní příslušnost policejních útvarů při vyšetřování případů pornografie na Internetu

Gestor: Ministerstvo vnitra

Termín: průběžně

Vyšetřováním „internetové kriminality“⁵³ se zabývá oddělení informační kriminality a ochrany nehmotných práv odboru hospodářské kriminality Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR⁵⁴. Kromě toho plní některé úkoly v této oblasti také Útvar zvláštních činností Služby kriminální policie a vyšetřování PČR a Kriminalistický ústav Praha⁵⁵. Vzhledem k trvalému nárůstu „internetové kriminality“ (včetně vytváření webových stránek s dětskou pornografií) nelze považovat stávající kapacitu specializovaného pracoviště ÚSKPV PP ČR, kde se touto problematikou v současnosti zabývají pouze 4 pracovníci, za dostačující. Je tak značně omezeno vlastní proaktivní vyhledávání trestné činnosti na Internetu. Za nevhodné lze považovat i zařazení tohoto pracoviště v rámci odboru hospodářské kriminality, neboť většinou zpracovává a analyzuje obecnou, násilnou a mravnostní kriminalitu (dětskou pornografií, extremistickou kriminalitu, vydírání atd.). Je také nutné konstatovat absenci jednotného způsobu statistického vykazování „internetové kriminality“ (včetně případů dětské pornografie na Internetu, viz bod 2.5.).

Pokud se týká místní příslušnosti policejních útvarů při vyšetřování případů dětské pornografie na Internetu, šetří ji ty útvary, které ji zjistí, nebo útvary, na jejichž území se nachází zájmový server nebo podle místa, ze kterého bylo na Internet přistupováno.

Dne 2. února 2004 byl vydán Rozkaz policejního prezidenta č. 11, kterým se zřizuje skupina „2004“. Tato skupina, složená z expertů PČR na informační kriminalitu, zpracovala materiál Analýza a návrh koncepce boje na úseku kriminality související s informačními a komunikačními technologiemi⁵⁶. Materiál analyzuje výše uvedené nedostatky a navrhuje příslušná opatření ke zlepšení postupu proti „internetové kriminalitě“.

V prosinci 2003 uspořádalo Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Velvyslanectvím Spojeného království Velké Británie a Severního Irska v Praze seminář pro zaškolení policejních specialistů na práci se speciálním softwarem umožňujícím vyhledávání a identifikaci šířitelů dětské pornografie na Internetu. Vyškoleni byli 8 specialistů ÚSKPV PP ČR a Kriminalistického ústavu Praha. Britská strana také předala Policii ČR 1 osobní počítač s nainstalovaným softwarem a poskytla neomezený počet licencí na tento software⁵⁷.

Vzhledem k tomu, že se tento průběžný úkol nedařilo v uplynulém období uspokojivě plnit, je součástí i nového Plánu úkolů.

Hodnocení: Plněno částečně.

⁵³ Jde např. o zjišťování IP adres, ustanovení providerů a zřizovatelů webových stránek s nelegálním obsahem, zjišťování e-mailových stránek a jejich obsahu apod.

⁵⁴ Dalšími oblastmi, kterými se toto oddělení kromě informační kriminality zabývá, jsou trestné činy v oblasti ekologie a životního prostředí, porušování ochrany osobních dat a porušování průmyslových práv.

⁵⁵ Kriminalistický ústav Praha se zabývá především forenzním zkoumáním počítačové techniky.

⁵⁶ Tento materiál je v současné době předkládán policejnímu prezidentovi ke schválení.

⁵⁷ Uvedený počítačový program se samozřejmě netýká pouze odhalování dětské pornografie, ale umožňuje identifikaci všech osob, které na Internetu prezentují nelegální materiály (např. extremistické).

3.3. Zabezpečit materiální a personální posílení příslušného oddělení Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu

Gestor: Ministerstvo vnitra

Termín: průběžně

K 1. únoru 2003 byla systematizace 2. oddělení odboru obchodu s lidmi Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování PČR (ÚOOZ) navýšena o 7 tabulkových míst, v současné době představuje tedy tabulkový počet tohoto oddělení 15 + 1 policista. Na jednotlivých krajských expoziturách ÚOOZ jsou na problematiku obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování vyčleněni 2 policisté. Vzhledem k tomu, že odbor obchodu s lidmi ÚOOZ je garantem problematiky obchodování s dětmi za účelem sexuálního vykořisťování v celorepublikovém měřítku (a rovněž obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a obchodování s lidskými orgány), přičemž v této oblasti se ve značné míře projevují prvky organizovaného zločinu a mezinárodní propojení skupin pachatelů, a vzhledem k chystané rekodifikaci trestního zákona, kdy budou dány širší možnosti pro stíhání této kriminality, nelze považovat tabulkový stav tohoto oddělení za dostačující.

Hodnocení: Splněno částečně.

Návrh opatření:

Provést analýzu systemizovaných pracovních míst a materiálního zabezpečení odboru obchodu s lidmi ÚOOZ a jeho krajských expozitur a navrhnout jejich optimalizaci. Zpracovat dvouletý harmonogram během něhož by mělo být dosaženo optimálního stavu.

Gestor: Ministerstvo vnitra⁵⁸

Termín: 31. října 2004

3.4. Posilovat mezinárodní policejní spolupráci na ústřední i na regionální úrovni

Gestor: Ministerstvo vnitra

Termín: průběžně

V oblasti komerčního sexuálního zneužívání dětí – stejně jako v mnoha dalších oblastech – funguje velice dobře mezinárodní policejní spolupráce, a to nejen v represivních opatřeních, ale i v aktivitách preventivních a při vzájemné výměně pracovních zkušeností.

Při vyšetřování a dokumentování dětské pornografie na Internetu spolupracuje Policie ČR s mnoha zahraničními partnery prostřednictvím Interpolu. I když existují případy, kdy se Policie ČR podílela na vyšetřování případů sexuálních zneužívání dětí a kdy pachatelé byli občané vzdálenějších – i mimoevropských - zemí, v postupu proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí ve formě dětské

⁵⁸ Toto opatření není součástí Plánu úkolů boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2004 – 2006. Splnění tohoto úkolu bude uloženo Policejnímu prezidiu ČR I. místopředsedou vlády a ministrem vnitra po schválení materiálu vládou ČR.

prostituce hraje prioritní roli spolupráce se sousedními zeměmi, zejména se Spolkovou republikou Německo.

Co se týká spolupráce se SRN na ústřední úrovni, v roce 2002 byla ustavena Trilaterální česko-německo-polská pracovní skupina k otázkám příhraniční kriminality. Pracovní skupina se kromě jiných témat věnuje obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi, sexuálnímu zneužívání žen a dětí a sexuální turistice. Náplní činnosti je především zajištění vzájemné informovanosti, vytvoření stabilního kanálu pro rychlý a spolehlivý přenos operativních policejních informací mezi zúčastněnými stranami, pořádání společných policejních akcí, tvorba preventivních programů, aktivní spolupráce s médií, vzdělávání policistů a dalších zainteresovaných odborníků. Zatím poslední dvoustranné česko-německé jednání se uskutečnilo ve dnech 25. – 27. listopadu 2003 v Drážďanech, jeho tématem byla mj. dětská prostituce v česko-německém příhraničí. Na tomto jednání byly určeny kontaktní osoby zodpovědné za intenzivní výměnu informací týkající se deliktů v této problematice a v případě nutnosti (při zahájení konkrétního vyšetřování) budou zajišťovat vytváření společných vyšetřovacích skupin (na základě „Smlouvy mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o spolupráci policejních orgánů a orgánů působících při ochraně státních hranic v příhraničních oblastech“, která vstoupila v platnost 1. srpna 2002).

V květnu 2004 se uskuteční společný seminář českých a německých policistů a nevládních organizací k problematice sexuálního vykořisťování a spolupráce policie s nevládními organizacemi. V rámci spolupráce mezi policií a soukromým sektorem bude na českých hranicích k dispozici leták „Malé duše – velké nebezpečí“, který se osvědčil v ostatních zemích.

Spolupráci bezpečnostních složek ČR s bezpečnostními složkami Spolkové republiky Německo upravuje zejména Smlouva mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o spolupráci policejních orgánů a orgánů působících při ochraně státních hranic v příhraničních oblastech, která vstoupila v platnost 1. srpna 2002. Především díky této smlouvě je spolupráce české a německé policie v jednotlivých regionech na velmi dobré úrovni⁵⁹. Smlouva umožňuje výměnu informací mezi bezpečnostními sbory obou států, zřízená kontaktní pracoviště pak zprostředkovávají informace od německé policie. Dotazy PČR směřující na německou policii se mohou týkat osob, věcí i jiných problematik, sdělování poznatků a vyřizování obecných či konkrétních dotazů na závažné druhy kriminality i konkrétních deliktů, zjištěné nové způsoby páchání trestné činnosti, zjištěné struktury a dělby úkolů větších skupin pachatelů závažné kriminality (jsou-li v Německu takové poznatky k dispozici). Vzájemná pomoc může probíhat také formou poskytování informací o důležitých policejně relevantních legislativních změnách, upozornění na významná mezinárodní pátrání či policejně relevantní události s mediálními, politickými nebo ekonomickými dopady apod.

Přeshraniční policejní spolupráce s orgány dalších sousedních zemí na úseku komerčního sexuálního zneužívání dětí a mravnostní kriminality obecně je rovněž na velice dobré a profesionální úrovni, a obdobné smlouvy, jaká je uzavřena mezi ČR a SRN, jsou v současnosti sjednávány s Polskem, Rakouskem a Slovenskem.

Hodnocení: Úkol je plněn.

⁵⁹ Například k 1. červenci 2002 byla při PČR Správě severočeského kraje zřízena skupina pro styk s policií Spolkové republiky Německo a Republiky Polsko. Pracoviště odpovídá za plnění úkolů v oblasti plánování, koordinace, analýzy a evidování zahraničních služebních styků policistů a zaměstnanců správy a okresních ředitelství. Od 1. ledna 2003 funguje detašované pracoviště uvedené skupiny v Liberci, které zajišťuje styky se saskou policií a polskou policií zejména pro okresy Liberec, Jablonec nad Nisou a Česká Lípa.

3.5. Vytvořit systém spolupráce orgánů sociálně-právní ochrany, zdravotnických zařízení, škol a školských zařízení, Policie ČR, pověřených osob a nevládních organizací při odhalování a řešení případů komerčního sexuálního zneužívání dětí

Gestor: Ministerstvo vnitra, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Termín: průběžně

V roce 2002 byl vydán Závazný pokyn policejního prezidenta č. 8/2002, který podrobně upravuje činnost policejních specialistů při vyhledávání a vyšetřování trestné činnosti páchané na dětech a při zacházení s dětmi jako oběťmi, svědky nebo pachateli trestné činnosti. Poměrně přesně je zde upravena i spolupráce Policie ČR s orgány sociálně-právní ochrany dětí, se školami a zdravotnickými zařízeními. Podoba konkrétní spolupráce nebo „systému spolupráce“ je však doposud odvislá na situaci a přístupu jednotlivých subjektů v konkrétních regionech.

Hodnocení: Úkol je plněn.

Návrh opatření:

Pověřit specialisty na mládež a na mravnostní kriminalitu na jednotlivých okresních ředitelstvích Policie ČR ke zmapování nevládních organizací, které se zabývají bojem proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí.

Gestor: Ministerstvo vnitra⁶⁰

Termín: 31. prosinec 2004

Zabezpečit pravidelný měsíční kontakt specialisty na mládež a na mravnostní kriminalitu na jednotlivých okresních ředitelstvích Policie ČR s pracovníky orgánů sociálně právní ochrany dítěte, škol a školských zařízení a vytipovaných nevládních organizací zabývajících se bojem proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí k řešení lokálních problémů souvisejících s tímto jevem.

Gestor: Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy

Termín: 31. leden 2005

⁶⁰ Toto opatření není součástí Plánu úkolů boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2004 – 2006. Splnění tohoto úkolu bude uloženo Policejnímu prezidiu ČR I. místopředsedou vlády a ministrem vnitra po schválení materiálu vládou ČR.

3.6. Zintenzívnit dohled nad místy a zařízeními, kde je provozována prostituce a kde může docházet ke komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí

Gestor: Ministerstvo vnitra

Termín: průběžně

Místa a zařízení, kde je provozována prostituce, jsou pod stálou kontrolou Policie ČR, která zde v rámci svých zákonných možností provádí opatření, včetně kontroly osob.

Na místě je uvést zkušenosti a výsledky celorepublikové bezpečnostní akce s krycím názvem „FANTINE“ (proběhla 10. - 11. října 2003). V rámci akce byla provedena kontrola několika stovek nočních klubů po celém území České republiky, přičemž v žádném z nich nebyla zaevidována osoba mladší osmnácti let.

Hodnocení: Úkol je plněn.

Návrh opatření:

Uvedený úkol je samozřejmou součástí práce Policie ČR, proto se navrhuje jej z akčního plánu úkolů vypustit.

3.7. Zvážit možná opatření k postihu majitelů a provozovatelů zařízení, kde se vyskytlo komerční sexuální zneužívání dětí, formou zabavení zisků, majetku nebo uzavření zařízení

Gestor: Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra

Termín: 30. červen 2003

Tato opatření spadají zcela do působnosti soudů, které mohou pachatelům ukládat tresty zákazu činnosti, propadnutí majetku, propadnutí věci (užité ke spáchání trestného činu) nebo peněžité trest. V současné době se však orgány činné v trestním řízení stále ještě zaměřují především na ukládání trestů odnětí svobody (v této věci je navrhováno rovněž opatření k bodu 2.7.).

Odčerpávání zisků z trestné činnosti je jedním ze stěžejních aspektů boje proti organizovanému zločinu. Zabavování a konfiskace nezákonně nabytých prostředků je účinnou metodou postupu proti zločineckým organizacím, které se takto připraví o výsledek svého jednání a zároveň o prostředek k páčání další trestné činnosti. Hrozba ztráty výsledků trestné činnosti může být v některých případech účinnější prevencí (ztráta motivace pro páčání organizované trestné činnosti) než hrozba ztráty svobody. Na základě úkolu z Aktualizované koncepce boje proti organizovanému zločinu vytváří Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti, Ministerstvem financí a Bezpečnostní informační službou legislativní a organizační podmínky pro odčerpávání výnosů z trestné činnosti.

V polovině roku 2001 vznikl policejní tým „Výnosy“, jehož hlavním úkolem je dohledávat nezákonně získaný majetek. V roce 2002 byl tento tým transformován v oddělení Útvaru pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti Služby kriminální policie a vyšetřování. V roce 2003 bylo pracoviště posíleno a stalo se součástí nově vzniklého Útvaru odhalování korupce a finanční

kriminality, respektive vznikl odbor výnosů a praní peněz⁶¹. K 1. červenci 2004 je připravován vznik nového útvaru v rámci Policie ČR s pracovním názvem „finanční policie“, který se kromě odhalování daňových deliktů a financování terorismu bude zabývat dohledáváním nezákonně získaného majetku. Ministerstvo vnitra ve spolupráci s uvedenými gestory zanalyzovalo řadu konkrétních praktických poznatků o legislativních a organizačních bariérách bránících řádnému výkonu dohledání, zajištění a následné konfiskaci výnosu z trestné činnosti. Tyto poznatky jsou rozpracovávány do návrhů konkrétních legislativních a organizačních změn. V lednu 2004 nabyl účinnosti zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení, který připravilo Ministerstvo spravedlnosti ve spolupráci s ostatními resorty, zejména Ministerstvem vnitra. Ministerstvo financí vyčlenilo určitý počet daňových úředníků ke spolupráci se složkami Policie ČR, které se zabývají zejména dohledáváním výnosů z trestné činnosti. Do novely zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, byla zapracována textová úprava příslušného ustanovení, která po přijetí umožní specializovaným složkám Policie ČR průlom do zákonem stanovené daňové mlčenlivosti, a to v plném rozsahu daňového řízení. Novela zákona nabude účinnosti dne 1. července 2004.

Hodnocení: Úkol byl splněn.

4. Posílení ochrany obětí a svědků a resocializace obětí

4.1 Zabezpečit ochranu obětí a svědků ve fázi vyšetřování před sekundární viktimizací důsledným využíváním dostupných technických možností, zejména postupným vybavováním výslechových místností pro dětské oběti a svědky

Gestor: Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti

Termín: průběžně

V případech dětských obětí a svědků je Policií ČR důsledně dodržován postup podle relevantních ustanovení trestního řádu⁶² a podle metodiky dané Závazným pokynem policejního prezidenta č. 8/2002, kterým se upravuje systém práce a postupy příslušníků Policie ČR při odhalování a dokumentování kriminality dětí a trestné činnosti páchané na mládeži. Technické možnosti, např. zřizování a vybavování výslechových místností, jsou v kompetenci jednotlivých okresních ředitelství PČR a závisí na jejich investičních a finančních možnostech. Okresní pracoviště Služby kriminální policie a vyšetřování však mají k dokumentování trestné činnosti standardně k dispozici videotechniku a loutky Jája a Pája⁶³.

⁶¹ V rámci odboru výnosů a praní peněz ÚOKFK byl za rok 2003 zajištěn majetek v hodnotě více než 647 mil. Kč.

⁶² Jedná se zde především o § 102 trestního řádu, který upravuje podmínky pro výslech dítěte. Podle tohoto ustanovení je k výslechu dítěte mladšího patnácti let přítomen pedagog (případně psycholog nebo sociální pracovník), a je-li to v daném případě vhodné a přínosné, též rodiče dítěte. Policie ČR má povinnost provádět výslech zvláště šetrně a takovým způsobem, aby nemusel být v dalším průběhu trestního řízení opakován.

⁶³ Jde o dětské hračky – panenky, které mají pohlavní orgány (mužské a ženské). Dítě na nich může snáze demonstrovat, jakým způsobem došlo k případnému pohlavnímu zneužití.

V uplynulém období se bohužel nedařilo plnit část úkolu spočívající ve vybavování výslechových místností pro dětské svědky a oběti⁶⁴. Důležitost prostředí, ve kterém je prováděn výslech, je všeobecně známa – může velmi ovlivnit emoce oběti nebo svědka a kvalitu získaných informací, což se netýká pouze dětských obětí a svědků, ale také např. dospělých obětí traumatizovaných násilným nebo mravnostním trestným činem (znásilnění apod.).

Hodnocení: Úkol plněn částečně.

Návrh opatření:

V rámci programů prevence kriminality a rozpočtu PČR podporovat vybavování výslechových místností pro traumatizované oběti (zejména děti a ženy).

Gestor: Ministerstvo vnitra

Kontrolní termín: 30. červen 2005

4.2. Realizovat projekt vzdělávání policistů ve způsobech pomoci obětem trestných činů, zejména dětských obětí

Gestor: Ministerstvo vnitra

Termín: 31. prosinec 2003

Ministerstvo vnitra realizovalo ve spolupráci s nevládní organizací Bílý kruh bezpečí a s Policejní akademií projekt s názvem „Jednání policistů s obětí trestného činu“. Cílem pilotního kurzu, který proběhl při PČR Správě Severočeského kraje, bylo především zkvalitnit dovednosti policistů při jednání s oběťmi a svědky trestných činů a vyškolit pracovníky pro lektorskou činnost v této oblasti. Vyškolení policisté budou v rámci příslušného okresu působit jako školitelé a předávat tak informace, které získali během intenzivního týdenního kurzu.

Kurzu se zúčastnilo 25 policistů, lektorsky byl kurz zajištěn přednášejícími z Bílého kruhu bezpečí, který pro celý projekt vytvořil osnovy a metodické materiály. Obsahem kurzu byla problematika viktimizace obětí, domácího násilí, specifika výslechu dítěte jako oběti i svědka trestného činu, zásady a způsoby komunikace a aktivního naslouchávání a práva obětí trestného činu. Byly vypracovány informační materiály pro policisty a manuál pro účastníky kurzu. Zpracované materiály budou využity pro potřeby vzdělávání a policejního školství v rámci resortu.

Hodnocení: Úkol je plněn.

⁶⁴ Navrženo sice bylo financování vybavení výslechové místnosti PČR v Teplicích, avšak tento projekt nebyl v roce 2003 komisí pro uvolňování účelově vyčleněných prostředků na realizaci programu prevence kriminality vybrán k financování.

Návrh opatření:

Zajistit pokračování projektu vzdělávání policistů v zacházení s obětí trestného činu.

Gestor: Ministerstvo vnitra⁶⁵

Termín: průběžně

Implementovat osnovy a metodické materiály „Jednání policistů s obětí trestného činu“ do systému policejního školství a vzdělávání.

Gestor: Ministerstvo vnitra⁶⁶

Termín: 31. prosince 2004

4.3. Zajistit prevenci, krizovou intervenci a dlouhodobou následnou péči o oběti komerčního sexuálního zneužívání dětí a jejich rodiny vlastními prostředky a podporou činnosti nevládních a charitativních organizací, terapeutických a nízkoprahových center

Gestor: Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo vnitra

Termín: průběžně

V rámci dotační politiky Ministerstva práce a sociálních věcí byly v roce 2003 podpořeny projekty zaměřené na pomoc osobám ohroženým prostitucí částkou ve výši 812 000 Kč a projekty zaměřené na pomoc obětem násilí částkou ve výši 2 468 500 Kč (k dotační politice MPSV zaměřené na děti a mládež viz bod 2.10.).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy podporuje činnost nevládních a charitativních organizací průběžně vyhlášením „Programů na podporu aktivit v oblasti prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT“. Mezi nejdůležitější priority vyhlášených programů se řadí specifická primární prevence realizovaná ve školách a školských zařízeních, zaměřená kromě jiných oblastí i na problematiku komerčního sexuálního zneužívání.

V systému Komplexního programu prevence kriminality na místní úrovni bylo v roce 2003 podpořeno 6 projektů týkajících se obětí trestných činů. Většinou se jedná o oběti domácího násilí. Systém však bohužel neviduje konkrétně programy vztahující se k obětem komerčního sexuálního zneužívání dětí.

V oblasti péče o oběti komerčního sexuálního zneužívání dětí doposud bohužel neexistuje dostačující počet nevládních organizací, které by na úrovni jednotlivých regionů (včetně rizikových, např. Cheb) popsané služby pro děti zajišťovaly a vytvořily tak alternativu k funkcím, které plní stát (tedy například k výchovným ústavům, jejichž klienti patří je skupinám nejvíce ohroženým komerčním sexuálními zneužíváním).

Hodnocení: Úkol je plněn.

^{65, 64} Toto opatření není součástí Plánu úkolů boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2004 – 2006. Splnění tohoto úkolu bude uloženo Policejnímu prezidiu ČR I. místopředsedou vlády a ministrem vnitra po schválení materiálu vládou ČR.

Návrh opatření:

Zařadit komerční sexuální zneužívání dětí mezi priority grantové politiky, podporovat a iniciovat vznik projektů na krizovou intervenci a dlouhodobou péči o oběti komerčního sexuálního zneužívání dětí v rizikových oblastech.

Gestor: Ministerstvo vnitra, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Kontrolní termín: 30. červen 2005

C. Závěr

V hodnoceném období (roky 2002 – 2004) byla odpovědnými orgány státní správy věnována problematice komerčního sexuálního zneužívání dětí značná pozornost a lze konstatovat, že patří mezi samozřejmě priority výkonu státní správy. V této oblasti, jak vyplývá z vyhodnocení Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí, bylo dosaženo řady úspěchů, a to především v **přípravě nových legislativních opatření**. Žádná z nově navržených legislativních úprav však doposud nenabyla účinnosti a v současné době se nacházejí v různých fázích legislativního procesu. Další vývoj legislativního procesu proto bude v nadcházejícím období vyžadovat další pozornost gestorů jednotlivých úkolů.

Mezi oblastí, ve kterých nebyla aktivita státních orgánů v uplynulém období dostačující, patří osvětové a preventivní aktivity, neboť jejich rozsah ustrnul v intencích vymezených v Národním plánu na roky 2000 – 2002. Určitých pokroků bylo dosaženo v zajištění podmínek koordinace postupu orgánů státní správy a samosprávy a zainteresovaných nevládních organizací při vyhledávání, identifikaci a řešení případů komerčního sexuálního zneužívání dětí, nicméně podoba a **efektivita systému této spolupráce je závislá na situaci a přístupu jednotlivých subjektů v konkrétních regionech** (problematiké bývá především personální zajištění problematiky). Činnost orgánů sociálně právní ochrany dětí byla do určité míry nepříznivě poznamenána postupem reformy veřejné správy, neboť tyto orgány byly převedeny do kompetence územní samosprávy (obecních úřadů obcí s rozšířenou působností), přičemž stát doposud nedisponuje zcela efektivními nástroji pro výkon kontrolní činnosti ve vztahu k přenesené působnosti ani nemá vliv na personální zajištění realizace výkonu veřejné správy v přenesené působnosti (kam samozřejmě spadá i sociálně právní ochrana dětí).

Výrazně se **zvýšilo množství informací** kvantitativních i kvalitativních, na základě kterých bylo možné výskyt komerčního sexuálního zneužívání dětí popsat lépe než v minulosti, nicméně povaha těchto dat však zatím neumožňuje objektivně doložit úspěchy dosažené v boji proti tomuto jevu. Je nutné konstatovat absenci specializovaných výzkumů zaměřených na zjištění míry latence komerčního sexuálního zneužívání dětí, na zmapování a hlubší analýzu jeho příčin a na typologii jeho pachatelů i obětí.

Problematika zajištění dlouhodobé péče o oběti komerčního sexuálního zneužívání dětí doposud bohužel není ve všech regionech zajištěna dostačujícím způsobem. Za potřebné je nutno považovat zejména podporu nevládních organizací, které by odpovídající péči o děti mohly zajišťovat a vytvářet tak alternativu k funkcím, které plní stát (tedy například k výchovným ústavům, jejichž klienti patří ke skupinám nejvíce ohroženým komerčním sexuálním zneužíváním).

Na základě analýzy situace, vyhodnocení efektivity přijatých opatření a identifikace jejich nedostatků jsou navržena aktualizovaná opatření na období 2004 – 2006. Jsou zaměřena především na další specifikaci úkolů z minulého období, jejich efektivnější působení na cílové skupiny, rozvíjení spolupráce a koordinace příslušných subjektů státní správy i samosprávy na ústřední i lokální úrovni a na iniciaci dalších forem aktivit v oblasti osvěty a prevence komerčního sexuálního zneužívání dětí.

D. Přehled vybraných případů komerčního sexuálního zneužívání dětí zjištěných Policií ČR v roce 2003

Jednotlivé případy jsou uvedeny na základě analýzy svodných událostí policejního informačního systému „Událost“, která je počínaje rokem 2003 prováděna odborníky příslušného útvaru Policejního prezidia⁶⁷. Především trestně právní kvalifikace jednotlivých skutků se během vyšetřování mohou měnit, nicméně z tyto údaje jsou považovány za nejspolehlivější kvalitativní zdroj informací, které má Policie ČR k dispozici.

1. V lednu 2003 bylo M.G. (1969) sděleno obvinění z trestných činů kuplířství dle § 204 TZ a ohrožování mravní výchovy mládeže dle § 217 TZ, neboť v letech 2000-2002 opakovaně nutila v okrese Ústí nad Labem svou nezletilou dceru Z.G. (1988) k prostituci s různými muži a k provozování prostituce poskytovala svůj byt. Dcera musela matce odevzdávat část peněz získaných prostitucí, byla matkou bita a bylo jí vyhrožováno zbitím, pokud matce neodevzdala předpokládanou finanční částku.
2. V období od prosince 2002 do ledna 2003 v okrese Mělník se mladistvá obviněná Z.Ch. (nar. 1987) dopouštěla pokusů trestného činu kuplířství podle § 204 TZ tím, že se pokusila opakovaně zjednat k provozování prostituce nezletilou A. H. (1988) za úplatu nejméně 5000 Kč, ačkoliv věděla, že se jedná o osobu mladší 15-ti let.
3. V období od června 2000 do května 2002 se obviněný R.Č. (1975) dopouštěl trestných činů ohrožování mravnosti (§ 205 TZ), ohrožování mravní výchovy mládeže (§ 217 TZ), podávání alkoholických nápojů mládeži (§ 218 TZ) a pohlavního zneužívání (§ 242 TZ) tím, že do svého bytu zval v té době nezletilého R.D. (1986), kterému ukazoval pornografické materiály, podával mu alkoholické nápoje, osahával jej a nechával se orálně pohlavně uspokojovat, za což nezletilému, který byl v té době na útěku z Dětského výchovného ústavu, předával finanční hotovost a umožňoval mu ve svém bytě nocovat.
4. V.Z. (1948) se v období od prosince 2001 do prosince 2002 dopouštěl trestných činů pohlavního zneužívání dle § 242 TZ a ohrožování mravní výchovy mládeže dle 217 TZ tím, že při opakovaných návštěvách nezletilé M.K. (1990) ve svém bytě v Kladně se před ní obnažoval a nutil ji, aby jej orálně uspokojila s tím, že si musí odpracovat peníze a cigarety, které od něj dostávala, přičemž M.K. mu – v několika případech také s další nezletilou P.Š. (1988) – vyhověla.
5. V lednu 2003 bylo zahájeno trestní stíhání pachatelů J.H. (1951) a J.F. (1955) pro trestné činy kuplířství dle § 204 TZ, pohlavní zneužívání dle § 242 TZ, ohrožování mravní výchovy mládeže dle § 217 TZ a znásilnění dle § 241 TZ. Pachatelé měli během letních měsíců 2002 nutit nezletilé dívky P.S. (1988), T.Ř. (1989), K.Š. (1988) a M.Š. (1988) k pohlavnímu styku za úplatu ve svých bytech

⁶⁷ Odbor obecné kriminality Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování PP ČR.

nebo v prostorách restaurací v okrese Domažlice, přičemž v mnoha případech pohlavní styk na dívkách dokonali a poskytli za to dívkám finanční odměnu nebo cigarety, v několika případech je znásilnili a nabízeli sex s nimi za úplatu dalším mužům.

6. V letech 2000-2002 obviněný M.K. (1965) nutil mladistvou M.K. (1985) k provozování prostituce v okrese Teplice. Obviněný vyhrožoval dívce fyzickým násilím a nutil ji, aby utekla z dětského domova. V uvedeném období ji pak držel ve svém bytě a svým autem ji vozil na různá místa v okrese Teplice a Chomutov, kde musela vykonávat prostituci. Denně musela dívka odevzdávat obviněnému 5-6 tisíc Kč, přičemž sama žádné peníze nedostávala. Pokud vzdorovala nebo některý den odevzdala méně peněz, byla bita, pálena cigaretou po těle a znásilňována. Z prostituce kořistila také manželka obviněného R.K. (1958), která dívku nutila k prostituci rovněž násilím a výhrůžkami. Za uvedené období se jednalo o částku nejméně 50 tisíc Kč. Bylo zahájeno trestní stíhání pro trestné činy kuplířství dle § 204 TZ, omezování osobní svobody dle § 231 TZ, znásilnění dle § 241 TZ a ohrožování mravní výchovy mládeže dle § 217 TZ.

7. V únoru 2003 bylo zahájeno trestní stíhání obviněného V.F. (1979) pro trestný čin kuplířství dle § 204 TZ, kterého se dopustil v roce 1994 tím, že nezletilou M.V. (1980) násilím donutil v bytě v okrese Sokolov k pohlavnímu styku s neznámým mužem německé státní příslušnosti, za což získal 200 nebo 250 DM. Obviněný dále nutil násilím či pod pohrůžkou násilí dívku k provozování prostituce v okrese Cheb a na dalších místech až do počátku roku 1997.

8. D.V. (1967) a M.O. (1954) byli v březnu 2003 obviněni z trestných činů kuplířství podle § 204 TZ a ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217 TZ. Obvinění v pronajatém bytě v Praze od roku 2002 organizovali prostituci tím, že byt za úplatu 200-300 Kč za hodinu poskytovali přibližně 25-ti prostitutkám z okolních ulic. Zisk pachatelů z prostituce činil za uvedené období cca 300 tisíc Kč. Ve dvou případech byly prostitutkami mladistvé občanky Bulharska (jedna z nich byla těhotná). Ze stejných trestných činů byla navíc obviněna občanka Bulharska L.Y.M. (1980), která posledně jmenovanou mladistvou a těhotnou občanku Bulharska G.R.B. (1987) nutila na území Prahy k prostituci bitím a vyhrožováním zabitím.

9. V únoru 2003 bylo zahájeno trestní stíhání pro trestný čin pohlavního zneužívání dle § 242 TZ proti J.S. (1954), který v hotelovém pokoji v okrese Most opakovaně orálně zneužil nezletilého M.Š. (1989), kterému po té vyplatil částku 350 Kč.

10. Pro trestné činy kuplířství dle § 204 TZ a ohrožování mravní výchovy mládeže dle § 217 TZ bylo v březnu 2003 zahájeno trestní stíhání proti občanům Vietnamu D.T.T. (1958), D.T.L. (1956) a C.V.N. (1968). Obvinění nejméně od roku 2002 provozovali dva noční podniky v okrese Cheb, ve kterých organizovali prostituci a kořistili z ní. Prostituci v těchto klubech provozovaly ženy převážně vietnamské a české národnosti, z toho 2 občanky ČR byly mladší 18-ti let: S.R. (1985) a M.D. (1986).

11. Z trestných činů kuplířství dle § 204 TZ a omezování osobní svobody dle § 231 TZ byly obviněny mladistvá P.G. (1986), Ž.S. (1983) a mladistvá R.R. (1985). Obviněné držely mladistvou L.K. (1986) proti její vůli uzamčenou v bytě v okrese Karviná a nutily ji výhrůzkami a bitím k prostituci. Vozidlem ji pak za tímto účelem dopravovaly na různá místa v okrese Karviná (benzínové stanice, bary, ubytovny, lázeňské objekty).

12. Trestní stíhání pro trestný čin kuplířství podle § 204 TZ bylo zahájeno proti L.N. (1973), která přibližně v říjnu 2002 svedla mladistvé M.V. (1986) a M.J. (1986) k provozování prostituce. Obviněná podala inzerát v inzertním tisku, na jehož základě mladistvé poskytovaly sexuální služby za úplatu zájemcům po telefonické dohodě v období od října 2002 do března 2003 v bytě v Ústí nad Labem a část vydělaných peněz odevzdávaly obviněné.

13. V červnu 2003 bylo zahájeno trestní stíhání proti manželům Š.D. (1949) a R.D. (1954), kteří se měli dopustit trestného činu kuplířství dle § 204 TZ na mladistvé M.R. (1985). Dívka byla bez zaměstnání a neměla kde bydlet; obvinění ji zjednávali k provozování pouliční prostituce v Chebu, Aši a Železné Rudě, přičemž tak získali částku přibližně 20 tisíc Kč.

14. Trestní stíhání pro trestné činy omezování osobní svobody dle § 231 TZ, znásilnění dle § 241 TZ, kuplířství dle § 204 a ohrožování mravní výchovy mládeže dle § 217 TZ bylo zahájeno proti P.M., který nejméně dvakrát v květnu 2003 znásilnil mladistvou A.P. (1986) v bytě v Mostě, a po té ji pod pohrůzkou násilí nutil k prostituci v okrese Chomutov, přičemž dívce odebíral veškeré vydělané peníze (nejméně částku 150 eur). Trestní stíhání pro trestné činy kuplířství dle § 204 TZ a ohrožování mravní výchovy mládeže dle § 217 TZ bylo dále zahájeno proti manželům H., kteří uvedenou dívku nutili v období od června 2003 do července 2003 k prostituci v okrese Cheb. Rovněž oni odebírali dívce veškeré vydělané peníze, jednalo se o částku nejméně 1500 eur.

15. V červenci 2003 bylo zahájeno trestní stíhání pro trestný čin kuplířství dle § 204 TZ manželů J.Z. (1965) a O.Z. (1964). Obvinění organizovali prostřednictvím inzerátů provozování prostituce v okrese Olomouc, ze které kořistili. Kromě dalších žen zlákali k provozování prostituce také mladistvou I.S. (1985), která za úplatu cca 1000 Kč za hodinu poskytla sexuální služby přibližně 25 až 30 zákazníkům, přičemž polovinu výdělku odevzdala pachatelům.

16. V září 2003 bylo zahájeno trestní stíhání M.B. (1974) pro trestné činy omezování osobní svobody dle § 231 TZ a kuplířství dle § 204 TZ. Obviněný přibližně v květnu 1999 přiměl nezletilou J.T. (1984), která v té době byla na útěku z domova, k prostituci v okrese Teplice. Po té ji předal dalším obviněným D.G. (1958) a H.K. (1955), kteří dívku drželi ve svém bytě v okrese Teplice a nutili ji k provozování pouliční prostituce bitím a výhrůzkami. Dívka byla nucena veškeré peníze předávat pachatelům.

17. J.G. (1967) a A.P. (1981) byli obviněni z trestného činu kuplířství podle § 204 TZ, neboť v březnu 2003 svedli k provozování prostituce dvě mladistvé dívky V.P. (1986) a M.B. (1986), které byly v té době na útěku výchovného ústavu dětí a mládeže. Obvinění poučili obě dívky o tom, jak

prostituci mají provozovat a o výši finančních částek, které mají od klientů žádat, vybavili je kondomy a denně je odváželi svým vozidlem na ulici v Plzni. Pachatelé rovněž vybavili obě dívky cizími doklady totožnosti a dívkám odebírali část vydělaných peněz.

18. V září 2003 byl obviněn občan Vietnamu H.C.E.N. (1967) z trestných činů kuplířství dle § 204 TZ a ohrožování mravní výchovy mládeže dle § 217 TZ. Obviněný nejméně od září 2002 byl provozovatelem nočního podniku v okrese Plzeň a zjednával ženy k provozování prostituce v tomto podniku, ve kterém pracovalo vždy přibližně 10 žen – občanek ČR i cizinek. Obviněný odebíral těmto ženám cca třetinu výdělku. Ve dvou případech zjednal ve svém podniku k prostituci 2 mladistvé dívky R.Š. (1984) a M.N. (1985) a byl zadokumentován i jeho pokus získat do podniku nezletilé dívky. Jako spolupachatelé byli obviněni i S.D. (1967), který zjednával ženy k provozování prostituce v tomto podniku, za což dostával procentuální podíl ze zisku nebo paušální částku 10 tisíc Kč za každou ženu, a mladistvá P.O. (1985), která se jakožto družka obviněného H.C.E.N. podílela na řízení a organizování prostituce v podniku tím, že inkasovala finanční částky od zákazníků, vyplácela prostitutkám mzdu a rovněž se podílela na zjednávání žen k prostituci v podniku. Tato organizovaná skupina pachatelů získala trestnou činností za uvedené období částku nejméně 1 500 tisíc Kč.

19. Z trestného činu kuplířství dle § 204 TZ bylo v září 2003 sděleno obvinění O.B. (1964), který od září 2002 organizoval homosexuální prostituci v Praze. Obviněný sjednal provozování prostituce v té době mladistvému S.D. (1984) ve dvou případech s neznámými občany SRN a Švýcarska, mladistvému P.Ch. (1986) pak sjednal poskytnutí sexuálních služeb za úplatu ve 20-ti případech (chlapec obdržel od každého zákazníka cca 3000 Kč, z nichž přibližně 1000 Kč odevzdal obviněnému) a dále také focení erotických fotografií, a nezletilému D.K. (1988) sjednal 25 zákazníků (z toho 22 cizinců), přičemž nezletilý si tak vydělal částku cca 80-100 tisíc Kč a polovinu pak předal obviněnému. V této souvislosti bylo dále sděleno obvinění občanům SRN R.W.W.E. (1964) a R.L. (1962) z trestných činů pohlavního zneužívání dle § 242 TZ a ohrožování mravní výchovy mládeže dle § 217 TZ. Tito obvinění pohlavně zneužívali nezletilé chlapce a vykonávali s nimi orální i anální pohlavní styk, a dále ve svém bytě v Praze fotografovali nezletilé a mladistvé chlapce v erotických pozicích a tyto fotografie umísťovali na placený internetový server.

20. V říjnu 2003 bylo zahájeno trestní stíhání P.D. (1970) pro trestný čin kuplířství dle § 204 TZ, neboť na jaře 2002 v okrese Ostrava zjednával k provozování prostituce – kromě dalších žen – v té době nezletilou P.P. (1987). Za poskytnuté sexuální služby přebíral peníze od klientů a nechával si přibližně 50 % pro sebe, přičemž tak získal částku nejméně 20 tisíc Kč.

21. V prosinci 2003 bylo sděleno obvinění V.B. (1971) z trestného činu obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku dle § 246 TZ. Obviněný společně s dalšími osobami, které jsou trestně stíhány ve Slovenské republice, organizoval „dodávání“ a dovážel občanky Slovenska do České republiky za účelem provozování prostituce v nočních klubech v okrese Chomutov. Jednou z obětí byla mladistvá občanka SR M.K. (1985). Z prostituce provozované těmito ženami kořistil.